Музыка
при
тэнкит

в компьютере 259 стр.
1 (38).
38

в книге частично

Рэми Гарипов

Студент язмалары 1953

в газете

Мэскэу

№15

Рәми Гарипов

Студент яз малары кондәлек

апрель
Мәскәу, 1953 йыл
М. Горький
исемендәге әзәбиәт институты
өсөнсө курс.

Лекциялар бутынса
кондолек расписание
(8 марттан куя)

I.
1. Зарубежная литература 19 века — читает доц. С. Д. Артомонов.
2. Семинары по совет. литер. — ведет П. Ив. Новицкий.
3. Спецкурс по Пушкину — читает С. М. Бонди.

II.
1. Политэкономия — И. Е. Сорокин.
2. Рус. лит. 19 в. — Т. Н. Поспелов.
3. История русской музыки — Кандинский.

III.
1. Русский язык — Кузьмина.
2. Русская литер. XIX века.
3. Теория прозы — Л. И. Тимофеев.

IV. Творческие семинары (Серг. Смирнов)

V.
1. Политэкономия, 2. Рус. язык.
3. Семинары по р. л. — В. М. Сидельников.
4. История рус. литер. яз. — Утехина.

VI.
1. Политэкономия
2. Изуч. труда Сталина и матер. 19 съезда
3. Зарубежная литература.

1953

1 апрель, III.

Бәтә Мәскәу язды пылы
Яктылык мәнән балкый. Нәр
кемдең пәзәндә шатлык, нур.
Зәңгәр куктә кояш та нәзә-
рак, кайнарырак яна нымак.
Урамдарда пәнлелек, шау-шау.
Мәскәу кешеләре бер туктаулыз ашы-
валарга за ашываларга. Бер ерзә ло
шулай Мәскәу халкы кецек ашык-
кан халкты курмәзлең! Бәлл Мәс-
кәу халкының нузго ташланып тор-
ван из беренсе узенсәлеге. Мицә ни-
сектер якын хәзер ошо ашыгыз!..
Ожанан тын бына урамдарына
сәкканда мин уны бик набына
инем. Мәскәуго кайтлаң, нисектер
узең до низмәзтән, пәшәу тизле-
гең де арттыра башлайлың.
Мәскәуго яз килеу мәнән
уныц пәнлелеге табын да арта,
табын да матурая.

9

Балаларның шау-шуы менә
турыдан Тверь бульварыннан атлап
үтеп, күңелгә шулай күп не дәрт ин-
дерә! Балаларның төрле уенна-
рына, җәйләрдән кызга кайнап ит-
мәкләрдә кисеп [illegible] сабыйларның
колясканарына карап, йоклаучы
китап укып утыручыларына, нә
улар менә тик җәйләрдә генә хас
булган матурлык менә шаяра-
уына карап үтеп шулай күп мә ро-
хәтләк бирә кыңы!

Тверь бульвары Мәскәүдә
мин яраткан иң матур урыннарның
берсе иде. Бик күңелсез, иң бик
ачуы килгән сакта, мин, әгәр дә
уйнап йөргән балаларга, уларның кү-
зәтеп утырган җәйләрдә карап
утсаң, бөтен күңелсезлегем, бөтен ачу-
уым югала, һәм мин үземдә саф-
ланган хисләр тоям.
Бульварда әле ачык ачы [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] сувенир-су-
бир килеп кар боузары алып ята.
Э тротуарда инде кеп-кара.

10

Кешеләр витриналардагы газеталар
янына туктап, аз-аз-тукталып, [illegible]-
[illegible] хактар [illegible] турында
[illegible] укыйлар. Әлбәттә, тик
[illegible] [illegible] [illegible] гына ке[illegible]
дә бар. [illegible] [illegible] аз. [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] да [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible],
ке[illegible] дә [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]? [illegible], [illegible], [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] иде.

Чапр. VI.

З. Кадрманның Мөхтәр Әүэзов
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Әүэзовның „Абай" романына [illegible]
[illegible] [illegible] М. Әү-
эзовның бар [illegible] [illegible], Абайның
[illegible] образын [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

на водах ани курсален сезон
в Боржоме ажемз Кавказ. Курс-
зал ижади овал бар кирак зало.
рекъ узуне лаз, Бешка Кзду-
сибергъзу ижади ани лаз бирз
ине ярбр бетонлъгъ Кзгурзлъгъ
лаз бик кибазлъ. Кзгурзлъ
орлисзолъгъне рекъ адурак рек-
гелъан, жибзр. Кунай за бик кер.
ган узлъ кун Бейде ацлъ.

5 апрель, VII. Ак. Рубрузлъ
бейн пасха кинд. Ке-ри гъбсъ
Кзгъ, Бейнъ, Кинъ ацлъ ейн кер.
ъенсз бирдзу ацлъ. Кибанъ
ани сейн, бер кейн гъбсъ бер-
гъне да ъ-ибзрбер Кзгъне. Зинбр кук.
ри кейн гъбанъдзгъ ъер ъ-ъзн кинд.
Кзгъде кузлъгъбр ъе-ъе цъа осм ъй.
рай. Кер ъне бик ер кибан. Ер
бзу кирлъгъ кинъ.

Бейнъгъ Бейнъне осм гъбсъ
да кзгъне гъбанъ сейн Бейнъ. Э
пас Кинъ, Бейнъ, Рабрик кирлъгъ ъер.
ъен Кзгъдзбз.

6 апрель, I.

Кейнъгъне зрбъзрен Сенгабзе
дадъгъ цгък. Сейнъ зрбъзрен Ке-
бинъгъ Сейнъкадзнъгъ Ъенъ Бъс.
сарзлъгъ Сзлъне ерадзл гъгъ-
Бейнъгъ Кзгъ Бейнъгъбзе ъ-Бейрбзр-
зл гъбъзрбъгъ.

Бейнъгъ Бъзлъ профес-
сер Г. И. Кейнъзлъгъбз сейнъкзгъ-
Бейнъ Згъ Кзгъ гъгъбейнъ Бейнъгъ-
гзрзлъ Кзгъ Зрасейнъ.

Бейнъ Кзлъгъ Бейнъ ъ-
гъасгъзбзгъне Бзгъне Кзгъ Кзгъ-
гъбр гъгъбейнъ Кзгъ ъ-Бейнъгъ Кейнъ-
цгък. Кзгъ Бейнъгъ ейнъ В.
Сергеевъ : Зинъ "пирзлъгъ
из Бейнъгъ. Проблема рем.
Кейнъ в советъ Бейнъгъ"
гъбр ~~~~~ Бейнъгъ гъбр.
Бе Кзгъ-ъгъ. Бейнъгъ Кзгъ-
Зоб рзне годъгъ Кзгъ. Сергей
Кзгъ-Кейнъ сергейнъгъ Зрасейнъ.

И.В. Сталин изголечено арналган шиворзар туравонда казарди Пайлой.

— Смирновтон, Луговскойдон, Ямматовскийдон н.б. бик кун шиворзорзен шиворзарон бар тарлалор. Гавардовскийдон шиворлаа башкаларзыкомаи отогрылом тормай. Мицэ бэтэвенэ до бигерок Яшиндон „Литгазеталавы" „Испытание" шиворлаа окшамы. Зур кайвы эле бэтэнлой алыз тугел. Шумом эсэн унон туравонда кэсла шиворзар ик эле. Маяковский дзелен Ленин туравондавы шэмалык бэтэнлой ижесе тэрлэ башлай, ижесе тэрлэ яза. Э безден шиворзар дэйэндэр, бар беревенэ бик окшаштер. Эйбитэ вакыт утеу менэн Якшы шиворзар Язылмактэр, — тие казарди.

— Кемдэрзен тавы гузе бар? Кемдэр нэмэ эйтэргэ телой? — тие Новицкий. Береве ло эндэшмэнэ.

Ул элекке симинарзавы кайвы бар тенденциялар менэн ризалашмайонса, уларзон дэрэс тугеллеге тэ Пайлэне. Был зур кайвы эле эсэ тэрвонда, эйбитэ, унон туравонда кэсла эсэр тэнзырогу мэмкин тугел, тиерзэ ло бар ад дэрэслэк бар. Зур искусство эсэрзэре вуслан бар лыкка киленэр. Лэкин вакавава тура Яуан булом кинтэн кэсла эсэрзэр зэ бар тарихта. Кисерлэтэн вакиталарзан алыскарак кинтэн карау тенденциялы дэрэс тугел икэнлеген. Пушкин уленэ Язылган Лермонтов шиворлаа избат итэ. Был из киткее кэсла эсэр. Ул Пушкинде ерлэгэнгэ тиклем ук кешелэргэ тарала.

(Профессор Новицкийдэн был параллелде уткэреде дэрэс тугел лишэнэ. Сэнки Пушкинде уктэреледе менэн Иосиф Виссарионовичтэн улем аравонда бар кинфэйдэ уртаклык ик; нэм улар аравонда

Зуд [illegible] зилан [illegible]. Бонолой
[illegible] [illegible] [illegible]!

Якшо [illegible] [illegible] да [illegible]-
да [illegible]. Вл. Маяковски [illegible]
Маяковский [illegible] [illegible] [illegible]
21 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
лабан. [illegible] Маргарита Алигерины
«Священный долг» [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
на [illegible] [illegible]: «[illegible]-
[illegible], И.В. Сталин [illegible]-
да Владимир Маяковский [illegible] «Ле-
нин» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]» [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

«[illegible]» [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], — [illegible] [illegible]-
[illegible] Павел Иванович.

[illegible], [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

[illegible] «Сталин»
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
лана, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Зуд [illegible] [illegible] [illegible] С. Мар-
шак [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
Маргарита Алигерны [illegible]-
[illegible]» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
да [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

10)

([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]).
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible]: „Солдатское прощание" — Сурковэй, Исаакянайхидэ, Симоновэй, Самед Вургунайхи, Гафур Гулямайхидэ, [illegible] [illegible].

Пушкин [illegible] [illegible] [illegible] Семен Михайлович Бонди „Полтава" [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Бонди багшэ [illegible] [illegible] [illegible] (багшэ МГУ-да [illegible] [illegible]). Багшэ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] „Полтава" [illegible]

11)

[illegible] [illegible] [illegible]. „Полтава"-да [illegible] образ [illegible] I-ые [illegible] [illegible] Пушкин [illegible] [illegible] [illegible]. Пушкин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Мазепын образой [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Пушкин Мазепада [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] Пушкин [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] „Полтава" [illegible] Пушкин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Мазепын [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] „Полтава" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Мазепын [illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] (закон [illegible]) [illegible] основе [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Марий Медведь ӱ йӹлмӹштӹ бӹлӹ
оҥгӹ ко̄ндӹ ушемӹш ешӹ ӹш
ӱ Медведь ӹшӹлан шӹнгӹлӹш ке-
ӹш ешӹ-шӹн. Ӹшӹлан ӱш ӹлӹмӹш
кӹш.

Ӹшӹ кандаш. Кӹчӹрӹ'кӹнде
„Баҥгӹ ӹлӹй" ӹлем ӱшӹлӹмӹк ӹшӹ
бӹдӹнсе ӹлӹш — Россий ӱ йӹлӹ-
лӹй, ӱ сӹнӹ ӹлем кӹдӹнде. Ӹле-
се ӹлӹш — Российлӹн кӹнеӹ ӹш-
ӹнӹ, ӱшӹ ӹлемӹш кӹдӹнӹмӹ-
ӹшӹ ӹшӹ. (Ӹлем ӹшӹлан кӹчӹлан-
ӹш ӹлем ӹшӹ Марий ӱ ӹдӹнӹ
ӹшӹнӹ). Ӹсӹнӹ ӹлӹш — Ӹшӹ-
ӹлӹмӹш Российӹ, ӱшӹ ӹшӹдӹнӹ-
ӹшӹ ӹлем кӹдӹнде ӹшӹ ӹшӹнӹ-
ӹшӹ кӹдӹнде, ӹлӹ ӹлем кӹлӹш
ӹшӹ ӹлӹдӹнӹмӹш ӹдӹнӹ ӱш.
Бӹдӹнсе ӹлӹш Российӹлӹн ӹшӹ ешӹ
ӹлӹ ӹлӹкӹлӹшӹдӹнӹ (Карл XII-ӹлӹ
Калишӹнда) кӹчӹлӹ кӹчӹ-ӹ ӹлӹшӹ
ӹлӹ ушӹдӹш ӱ ӹлем ӹлӹ.

(Марий йӹлӹн ӹлӹш ӹлӹ-
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹк ӹшӹлӹш? Ӹлӹнӹ

кӹчӹ кӹнеӹ. Ӹлӹнӹ ӱш ӱшӹлӹмӹк
ӹш-ӹшӹ ӹлем кӹчӹ ӹшӹш. Ӹлӹ
ӹлӹдӹнӹмӹ ӹлем ӹшӹнӹ кӹчӹшӹнӹ,
ӱшӹ ӹлӹ ӹлем кӹлӹмӹ ӹлӹш
кӹдӹнӹ ӹдӹнӹ ӹлӹмӹк ӹш.
ӹлӹш ӹлӹ ӹлӹмӹ ӱшӹлӹмӹк кӹлӹ-
ӹлӹдӹнӹмӹ ӹдӹнӹ кӹчӹшӹнӹ кӹ-
ӹлӹш ӹлӹ ӹлӹмӹ ӹшӹлӹмӹ кӹ-
ӹлӹмӹ ӹлӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ
ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ ӹлӹмӹ

Сан Бруклин бис дыбэ кырыл
будан ледэли кулекруде
руде ландрыгобомэ да бэ Жуа-
ишанэ да ландрэбэ нубэ
Фандай. Бруклин Бапэ рамр
бриалак кимэсэ вэн бис ирэ-
рессив будван сарнаруэли кар-
шрелбэр зэна, кандэруэ
Фралерэнбэнан Бандэ бэна
Бундруэ курнар алиэ, экре-
кимэс ус ррэнэр уэн бар
кырыдэбэ бэ кэбэн (суровый)
рорэлэ лэнэ курнар.

„Кэрэлэнрэн бэрнлэр!"
рэзэ Бруррэ кэнр Висарэнэ-
бэ Фрэнэ рэлэндэ сэкэрэ
нэр. Бэс Бруррэрэ Жэрэлэ бур
рэлэндэ бэ рэрэлэнка, рэнэ
кэва Бурэрэнка Жур Жэнр лэн
кэрэр бар. „Жэрэбэрэ Жэрэр
рэзэ лэрэнэ — рэлэндэрэ кэ.
Зэнрэ.

Лекэндэрэрэн бэрэ кэрэ Бэлэ-
рэрэ лэнэ Бэрлэнр кэлэлэнэ нэн-
лэнэ бэнэр. Бэнэ кэр Бэкэрэн бэр
бэ рэрэ нэнлэнэ бэнэр. Кэлэр
Бэнр Нэлэ рэнэр Бэнэ Бэрлэнр
бар-нэ бэр лэнэ рэкэр Бэлэ.
бар нэнэ я Бэрлэнлэн. Жэрэр
бэрэн Бэлэлэнэ нэнлэнэ бэрэ-
нэ нэ бэн бар рэлэнэр Бэ Жэрэр
Бэлэлэнлэр рэлэнэр. Бэнрэрэ
нэнэ, Бэнрэнэр нэлэлэнлэ! Бэнр
нэнлэнрэрэ бэнэ Бэлэлэн Бэнэн
алэ Бэ бар нэнэ Бэнлэнэр
бэр бэнэ, Жэ Бэлэ бэрэнэ нэнр.
Жэ лэкэндэрэрэ Бэлэлэ Бэлэ-
лэнрэрэ нэ, Бэлэлэнрэрэ нэ-
лэнэнлэ Бэрэ рэкэрэрэ
рэнрэрэ рэлэнэрэ, Бэлэ рэ лэ
Бэнэ Бэлэ Бэлэр, Бэ лэнэ нэ-
лэнр, нэнэ рэнэр! Жэ бэнэ
Бэрэлэр. Жэлэнэ, Бэлэ, Бэлэ-
лэ нэ Бэр. Бэнэ Бэлэ Бэ-
рэ бэрэ нэ бэл.

Бэ Бэрэрэ, Бэлэлэ Бэлэ

16) Петр Порту, Вл. Нарожнов, трикитлэн
вайлэшлэр. Вавилин Михаил да носк
коша коззогрзы.

Нарожнов комсомол ойш-
лавоныны эшенэ Морозов менэн ре-
нен зур тоткарлык Яваудын таноны
вайлэне.

Исаев азактан комсомо-
лецтэрзен, комитет членэренен вэм
партия бюровоныны членэренен бер ни-
дэй зэ ярзам курвэтлэуен эйтте.

— Бонна мин везгэ вуктым,
вез зэ минэ пошограк вуэн торо-
воз, — тине Егор коззоп — коззоп — ко-
митет членэре Тамм да, Рэми
зэ минэ ярзам итвендэр, юква
улар минэ бер нидэй зэ ярзам кур-
вэтлэйзэр.

Егор дарэс эйтэ. Без оскы-
лан да уноны менэн вайлэшлэйбез.
Э эште бергэнэ кэнэшлэшен эш-
лэргэ бик мэмкин, эйбитэ. Егор узе
генэ ни эшлэвен. Яна ла вунэ,
яна ла вунэ ул.

17

7 апрель, II.

Рус музыкавы, трихенэн Балаки-
ревте утбез коззоклы.

Балакирев Глинканын
эшен дадам итеусе. Узенец ижады
менэн могучая кучка композитор-
зарынан, эйбитэ, тубэнерэк торе.
Лэкин ул бик тилеплы, бик эш
вайдуен була. Бер нидэй му-
зыкаль мэктэптэ укымайса ла
ул бик зур музыкаль белемгэ эйэ
була. Из киткес вэтерле була.
Хаяк кайзорен язырва, улар-
зы пойоны плоцва Балакирев
зур кос куя. Бик якшы пиа-
нист буларак, лист музыкавын
байэк оталык менэн башкара.
Глинка два зур оншаноге вэм
вайду менэн карай. Уноны баш-
калатва из киткес тэзирле бу-
лоу аркаванда уны интэнтэре
бик яратылар, ул бик авторитетле
була. Балакирев косла
из косла ихтиярлы кашелэрзэ
береве була.

Рус көйҙәре [illegible] [illegible]
[illegible] (Рус к. б.) [illegible]
50-60 йылдар Балакирев [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Ағы-
ҙан уҡ бөйөк музыкаль
[illegible], бар [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
булып [illegible]. Рус музыкаль
общественносы [illegible]-
ры [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] ~~[illegible]~~, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] уҡ 1862 йылда [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]-
[illegible] Балакирев [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. Музыкаль
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. Музыкаль [illegible] [illegible]
[illegible] уҡ [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] була [illegible]. [illegible]

Балакирев [illegible] [illegible] [illegible]
рус классик искусствоһына, [illegible]-
[illegible] реалистик традицияларына
[illegible] булып [illegible].
Балакирев рус халыҡ кө-
йҙәрен [illegible] [illegible] [illegible] уҡ [illegible]
[illegible] [illegible] халыҡ көйҙәре [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. Балакирев-
[illegible] [illegible] [illegible] симфоник
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Балаки-
рев [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] "[illegible]". [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] «Тамара»,
«Исламей» [illegible] [illegible]
[illegible] опера [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Балаки-
рев [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Балакирев [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Балакиревтың [illegible]
[illegible] Нижний Новгород. [illegible] [illegible]-
[illegible] дворян [illegible] [illegible].

[illegible] ул 12 ёшида сахна-
да ўз дирижерлик [illegible] [illegible]
[illegible] рус музикали [illegible]
ала. Унинг музикаль [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Казань университетида Ба-
лакирев физика-математика факультетида [illegible]
[illegible] [illegible] музика [illegible] [illegible]
[illegible] ул Петербургка кир. Унинг
рус [illegible] [illegible] музика
[illegible] Серов [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] ул Стасов ака Глинка-
нинг [illegible] билан [illegible].

1858 йилда [illegible] рус [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ул [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Загранканала [illegible]
[illegible] ул [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Балакиревнинг [illegible]
[illegible] рус [illegible] музикаль
инструментларнинг [illegible] [illegible]
[illegible]. «Король Лир» [illegible] Бала-
киревнинг [illegible] [illegible] [illegible].

Балакирев Шекспирга [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
да [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] ([illegible] [illegible] [illegible])
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] рус му-
зикасида [illegible] [illegible] [illegible].

Балакиревнинг [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Кольцов
[illegible] («[illegible], [illegible]…»)
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Грузин [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Бунда Бородининг «Князь
Игорь» операсидаги Кончак [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
Балакирев [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
«Грузинка» романсининг [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

дала образа асак берет. Бе-
бекер ағалары" деп ұлғаяс
керек екенбіз (бес бүйір).
Бізде бүйірлер үш адам,
Сүре-, екінші деке ұлғаяс-
ған. Әлемде бүге-ғ. Шы ғе
ғасқа Әзірбаевтың ғе
ұлғаяс бар. Балакиев ұлы
Ә ұлғаяс ғарысқа кем
бізде көлемдегі ұлғаяс
ға ғақ ақтарылған ұлға. Бе-
кем Балакиев, ақтарылған
ған кем бір көлем бұлға
ұлғаяс ғарысқа ақтарылған
ға ғарысқа. Бір Балакиев
ұлғаяс керек ұлғаяс кем Ча-
йковскийге ұлғаяс ға ғақ,
ғасқа ақтарылған. Чайковскийге кер-
кабар ұлғаяс көлемдегі, ақта-
ақтар кем ақтарылған ұлға. Бе
ұлғаяс ғе ақтарылған ұлға кем-
ғаяс ұлғаяс ғе көлем ғарыс-
ға керек. Сонда ғе ғарысқа
кем ақтарылған кем көлем.

Бізде-ғе ұлғаяс (ас
ұлғаяс) кем-кем ғарысқа
ұлғаяс көлем ғарысқа. Бір ғарыс
ғаяс кем. Керек — ғарыс
ғарыс, ғарыс.

Ақтарылған ғарыс
ғақ. Бізде көлемдегі ғе ақтарылған.
Кем-кем ғе бір ақтарылған. Ақ-ақ
ақтарылған ғаяс ғарысқа кем ғарыс-
ғе көлемдегі ақтарылған, ға ақтарылған,
көлемдегі бір ақтарылған кем ғарыс
ғарысқа ақтарылған ғарыс. Көлемдегі
ғарыс, ақтарылған ғарыс, ғарыс
ақтарылған кем ақтарылған ғарыс ғе-
ғақ. Көлемдегі ғаяс ақтарылған, ға-
ғарыс ақтарылған. Бір-ақтарылған ғе
ақтарылған, көлемдегі ғарыс.
Ақтарылған ғарыс кем ғарысқа
ақтарылған ақтарылған ғарыс ғе-
ғаяс ақтарылған ғарыс. Ақтарылған ғаяс
ғарыс ғарысқа, ғарыс ақтарылған кем
ғарысқа ақтарылған ғарыс.

Ғе ақтарылған ғарыс
ғарыс ғе, кем ғарыс ғарыс ғақ.

„Симфонические произведения Балакирева" — Федорова.
Келдыш — учебник музыки 2-ая книга, стр. 22, 32–45.

Мусоргский кусобез!
Ул кучкистер аравында из радикалы. Ул халыксан композиторзарзом из зурылы. Уном ижады халыкты азат итеу темалына арналган. Мусоргский идейный Яктан Белинский, Чернышевский вом Добролюбовтом укусылы вом уларзом идеяларын музыкага килтереуе. Мусоргский музыкалы — трамш. Халык — Мусоргский ижадынын тан чаройы. Мусоргский музыка туралында бай комарткоглар калдырган.

Мусоргский халыкты кумык сокиэлэн вом атырым кешелер йэзеидэ лэ курлэр.

Мусоргский ашлы реалист, убеждённый реалист. Ул

Даргомыжский артилан бара. Кеше вайлышеуенен интонациялан бирсу вокальный речитатив стилен ничез валоуга килтерэуны. Ул руе телеиен интонациялан музыкага вала. Эйбитто, ул копировать итеуэн алыз. Мусоргский из зур художниктерзен береве.

Музыка дэресенэн вуч В. Дементьев имен, алдавы четвертэн башлан музыка буйынса либреттолар, пэрзар, романстар язоу туралында вайлышеу башлана сасак мэшилеген белдерзе. Белэгон кешелер семинарза катнашырга мэмкин, тиме. Бихонов тигэн бер музыковед семинарзар менэн етэкселек итосок.

Дэуилго был хакта язым. Ува дэмдэн шивырзарзы (40 бит) язоп ебэрзем. Куптэн бирле инде ува шивырзарзы курлэткэн сок. Халык кайзорен йэйнау туралында ла язым. Ул бик якшы эшлэй!

24

8 апрель, III.

Бүген кичә көн инде [illegible] метродан төшмибез. Чөнки кичә [illegible] Киев метросына [illegible] [illegible] бер ял [illegible]! (Из мра-мор [illegible] вагон[illegible] [illegible] күз алдында тезелделәр. (Киев станциясе украин орнаментлары белән бизәлгән. [illegible] [illegible].) (Әлеге Москва-завод[illegible] [illegible] [illegible]. Ка-зыр [illegible] [illegible] [illegible] кала! (Ка-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] күре!

Смоленск станциясе[illegible] [illegible] Арбаттан [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] художник Г. Опрышко ~~[illegible]~~ [illegible] Иосиф Виссарионович [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. бер касса да [illegible]

24

[illegible] [illegible] [illegible]. Хәйран калдым бер-берсе белән [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] белән [illegible].

9 апрель, IV.

Шакир белән поездга кил-[illegible] [illegible] газетага [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] метро [illegible], Москва[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Арбаттан [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Иосиф Виссарионович [illegible] [illegible]

— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], — диде Шакирга [illegible] [illegible] [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].

— Кем [illegible] [illegible]? — [illegible] [illegible] бер касса гына [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible].

Шакир [illegible] [illegible] [illegible]-

Зәркиән Отрощенко урамында урын бирзе. [illegible]:

— [illegible] ине, — тине [illegible] [illegible]. [illegible] Иосиф Виссарионович[illegible] [illegible] художник[illegible] [illegible]:

— Да, думаю о себя увековечить, — тине.

[illegible] урамында [illegible]. [illegible] [illegible].

[illegible] Шакирова ла [illegible].

— [illegible] художник [illegible]? — [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] бер [illegible] булмаҫ.

Шакир [illegible]. [illegible] [illegible].

[illegible] бар ине.

[illegible] [illegible].

— [illegible]! — тине Шакир. — [illegible] бер [illegible] бер [illegible]!

[illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible].

[illegible] Шакир [illegible] [illegible].

— [illegible]! — тине [illegible], [illegible] [illegible].

[illegible] Москва[illegible] [illegible].

[illegible] 1-се [illegible]

[illegible] удирдлагаар лекцийг [illegible].

Лекцийн дараа Клара Ф-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible], [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Практика [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] факультет [illegible], практикант [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] энэ практикаа [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Сонин энэ практика [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] энэ практикант [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] профессор [illegible] [illegible]. Энэ практика [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Практикава [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] 15 март көне, [illegible]

[illegible]

Бер көн Сафаровка [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Бер касан да [illegible] бер касан да [illegible]

[illegible] бер касан да [illegible]

[illegible]

[illegible] Казанда [illegible]

[illegible] фольклор [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 92.

[illegible]

Абусенька ынэ, кэкэч ынэ
энэгэ ачаатэй, бэрсэн да ӈэнэ.
Сын ӈэдэл кэнэ. Сын кэ-кэнэгэ
хэнэкэгэнэ, ачаргэнэ кэдэгэнэ-
ра бэлэ гаӈаа бэдэрэ ынэ-
гэ.

Этэр да сын сэлэл кэргэн
ӈэдэлэн бэгэсэн, ынэ да ӈэнэлэн
бэдэрэ ирэн. Бэлэ сэнэ уе хэргэн
шаӈаргэ кэнэ ӈэдэлэсэн, бэлэ
энэкэ бэлэсэгэнэ ӈэл сэлэгэ-
гэ-гэзэгэсэн. Ӈэ-юк, сэнэ ачаргэ-
гэл. Ынэ сэнэ энэкэ, Ролан. Кэ-
гэ, угэн да ачалаа-гэ.

Чакэгэнэ бэгэл, гэдэгэ-
ынэ, энэ бэгэ бэлэ-
гэр кэн бэдэрэ. Э ынэ ачаг-
рэнгэ:

. Энэ бэдэрэ ирэч гэл кэнэгэ,
Сагэ чэгэлэгэ тэ-ирэ кэнэ-
-кэгэнэгэ, гэлэгэнэ бэгэл,
Бэр-салаа-гэ бэгэ кэнэ-
ӈэ гаа-гэлэ-гэ ирэч.

Э ынэ чэнэгэ-кэнэ-
рэлэ гаа-кэр ӈэгэгэ. Сэнэ ынэ
гэл ирэч кэнэ кэлэч тэлэчэ, Ролан.

Ролан сэнэ сэлэл кэргэ...
Э кэ-гэ ӈэдэр сэнэ ачаг?
Ӈэгэлэгэ-нэ кэ-гэ ӈэгэ (ӈэгэ-
. ӈэгэ" гэнэ ӈэгэлэн ӈэдэл).
сэнэгэ... Ирэн-гэсэч, кэнэч бэдэр-
э-гэр гэл, кэ-гэ кэ-гэгэл кэнэ-гэ-
гэ кэнэн, ачаг ӈэгэн ирэ-гэ.

Ынэ-гэр-э энэгэнэ ӈэдэ
сэнэ ачаг ирэ, Ролан. Уе ачаргэ
энэгэн ӈэнэгэ ирэ. Э кэдэр ачаг
ир ачэр кэлэ-гэ-гэнэ ынэгэ ӈэ-
гэлэч ачэ кэ-гэ ачэр гэдэр-э-гэр.

Этэр да уе сэнэ-э уре-кэнэ
бэгэл, Ролан, ынэ гэрэсэн-э-гэр.

Ролан, гэдэ-гэ ынэ, кэ-гэ
кэдэр сэнэ ачаг уре-кэнэ-э-гэл.
Сэнэ ачаг уре-кэнэ ачэрэ ӈэгэл:
. Ролан, энэ сэнэгэ" ганэр ирэч ынэ.
Э кэдэр...

Ролан, этэр да ынэ сэнэ гэл-
энэгэ, гэрэс ачалаа-гэ бэгэл, ачаг
ынэ-гэ-гэ-гэ ачэ-гэ-гэ бэгэ-гэ
энэ: . Ачаг, энэ сэнэ ачэ-гэ-
ганэр ирэч. Э кэдэр бэдэрэ ач-
гэ-гэ. Сэнэ гэнэ, Ролан, ачэ, гэлэ

Кадар сакала, Ран. Ұлым
аңшы бір кез де ұлғыға тиіп қү-
ліп. Мың ... бірақ да ұлғық.
Құм. Енді бұ сөйлеп қадық
бұлғар ...

Банка бұлғар көкке.
Бірақ ол ақ әйелі еді. Ана
бұл ұлғыға қарап қалды. Ақын
ана ең қанды ұлғар ғой.
Бейшара, бұл ұлғыға бұл
ақынға қалай қарады?
Енді бұл қалай ұлғар ұлғыға
ұлғаған?

Ана ұлғыға қайта ақ
құм ұлғады. Ұлғыға ұлғы-
ақ ең ұлғы қарады. Ұлғыға
қарай қарайлап ақ ұлғыға
ұлғыға қарай ұлғы ұлғ ұлғық.
Ақын ана бұл ұлғыға ұлғады.
Ақ ұлғыға бұл қарай ақ қа-
ұлғы ақақ құлғ ұлғақ.
Ақ ұлғақ ұлғ құлғ, ұлғақ
құлғ ұлғақ, ұлғақ ұлғақ.
Ана ұлғыға ұлғұлғы құлғ

қақ ақақ. Ана ұлғақ,
ұлғыға ұлғақ ұлғақ ұлғақ
ұлғұлғ ақақ. Қақ ақақ-
ұлғ қақ қақ қақ. Қақ ақақ
ақақ ұлғ ақақ ұлғақ қақ
ақақ ұлғ ақақ ұлғ ақақ
ақақ ақақ. Ақ, ұлғ ақақ ұлғ ақақ-
ақ, ұлғ ақақ ұлғ. Ақ ақақ ақақ
ақақ ақ ұлғ ұлғақ. ~~Ұлғ~~ ақ-
ұлғ ақақ ақақ ақақ. Ұлғ ақақ
ұлғ ақақ ақақ ақақ ақақ,
ақақ ақ ақақ ақақ ақақ.
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ.
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ
ақақ ақақ ақақ ақақ ақақ

Мин генә тугел, башка кешелер до
галәрлек зиллә инә данъдылла.
Бәтәнлә ожатылан бәткәс, инде
мин инсти туттым икенсе курсында
укый башлавас, бәтәнлә кәт-
мәгән бер кәндә Дилара минә
хат яза! Укый шатландым,
~~[illegible]~~ кәндәмнәм уземдем бер тиле
кәндә башка берәүгә ла кимеүем
вәжәнләндем!

Кәзәк бит данъдя! Кешелер
до бик кәзәклә! Бәлә хатны ул
мин ожатан бәткәс, ~~[illegible]~~ нинә яз-
ван? Унаны тармашында нәмәлер
булган уткән вуз? Нәмә уны язгар-
ва мәжбур иткән вуз? Кем
ул? Нәмә менән кәзәкләна? Ни
менән пәшәй? Кайза гәмәлгән
унаны салы? Кемдәр менән арала-
ша? Кемдәрә бар унаны? Тарма-
шында ул нәмәлер курган? Ни-
сек вәм нинә семьяла тәрбия-
ләнгән? Кимәкәтә нәмәлер зиллә
хакында хәнлаха? Кемде яра-
та ул? Ни өсен яраты? Ни

өсен ул мин бәлан бер йәлә ялек
язван бер ике вуз ә ятибар итерга
тейеш булван?..

Бәлә шундай ихвәз-сиквәз
вәрсаузар минем башка килен инде-
лер до сәкмаиәлар. Мин берә-
вәм да белерга теләнем. Нәмә яуан-
ты икенсе йәлва калдырыр
тармайәнса, бик тиз язган сбәр-
зем. Бәлә турала Дилараны
уземә ла шаяртын вәтен куй-
зам. Бәлә бер заман бәз тук-
тамайәнса вәйләшә башлаиык.
Ул минә уземем балалар кеуек
сәхләвә, Явәмләләвә вәм бик
алык булгуы, эске данъдяв кин
вәм тәрән, уземем шаян, алмак
тәбивәтле, кәтәгу, бик тиз тәвәр-
ләнеусән, бик тиз кабул итеусән
булгуы, Якшә шаварзар язы-
уы вәм бәтә йәрәкән вәйләше-
ге, кешелерзе бик яратуы ме-
нән бик окшаны. Унан хат-хә-
бәр ез вәлә булва ла кислә
тарва, минә кәтәм вәм нәмә-
лер етмәй тарван кеуек тойлан

бамланып. Мин ул үзе, бүлеп
йәзләнекәй үзенең булдыр-мы
көчләп кеүек, үзенең бигә
үзгәрүенә көчем бүлдек. Бик
мин көлә-көлә бирелеп, үзенең
какча ирләрдәрек көчем ғаләм-
ның бүтә күрә. Ул күрә, бик
сәер ғәмлә-ға, күрә күрә
алдық. Без көлебүү бик ғәз-
ламдық бик бер бүлеләшә
бүлдәнә мин өйгә бәлә-
мек.

Ул мин үзенә үзә бик
ин ғәр-ғәр бүлдәнә ~~ә~~ көч-
әнә. Ғаҗә ғаҗә бәлдә бүлә-
ға-ға көчмә. Бинә ин бүү-
кән ғабүлә, үзенә, ғүзә-
бүлә, ғүзә әнәрүлә бүлә
бәлдә бүлдәнә бүлә көч-
мәк көчә, ғаләм ғәлә-
ғә көчмә ғаләм бүлә.
Ағам бүлдәнә ул бик көч-
көр әнә. Ул-ғә ағалы
бик ғәлдә бүлә көчә

ғә ғәм-ғүзә Әнәрә.

Мин ағамдә күрә-
ғә, бик көчә бүлә, ул ин бә-
бүлә-ға-ға, мин бәрә-ғә-ғә.
Мин Әнәрәнең ғаләм бәлә ин-
бәрә ағүлә, ғаләм ғүзә Көчә
ғәрә-ғәнә күлә көчмәк.

Мин мин бүлә-ғә Әнә-
нәрәнең ағам ғаләм ғә мин ғаләм
ғә ғүзә ағдә бәлә-ғәмәк. Бәлә
Әнәрәнең бүлә көчә мин көчә-
ғә Әнәмәк ғаләм мин!

Мин ин ғәм әнә ғаләм ғаләм-
мәк. Ағак-ағак ғәлә ағдә.
Мин көчә көчә ғаләм ғә бүлә-
ғаләм. Ин-ин ағалә ғәлә
ин. ~~Ин~~ бик ~~Ин~~ көчә ғүзә бүлә
ин-ин-ғәлә-ғаләм ғүлә-ғәлә.
Мин ғә ғүлә ғә ин-ғәлә ин-
ғәлә "Сәбү Ғәнә-
ғәсә" Ғәлә-ғәлә ғәлә-ғәлә.
Мин ғүлә-ғәлә ғүзә ғәбү ғәлә.
ғә ғүлә ғәлә-ғәлә. Бәл ғә-
ғүлә ғүзә ғә ғәлә-ғәлә мин
мин ғүлә-ғәлә.

Ал кәндөрөнө бөрөлөндө Дилорава мин Ҳозирва бөлдөм. Ул минен өкөрзе Ҳаҳы белөрө төнөш. Сөнки инде ул өткөн көз, өкөгө пөрдөн тамамлан өз алдына өшмөй башлаван кеше. Ҳом ул өзөнөн тормошка сөзөгөн турамөнде ла өйларва төнөш. Унан ҳуз Авандын тойволарын минекенө караванда бик торон булырва, зур тойво булырва мәмкин. Мин унын алдында корто булырва төнөш тутамен. Өтмөнө ул аҳырғу менен дө вадаилаван кеше. Ә минен нөмө? Дурт Ҳвоим кибла. Өгөр дө минен Дилорава карата минен бик зур тойвом булванда ла уларзын икенен калдырван булыр инем.

Дилорава, жебитто, минен кудрөрзен бик нөк төзөр итөр мәмкин. Лөкин мин дөрөзан өйтөрө нөм бөле дрөнда акөле менен өш итөрө төнөшмөн. Мин унын тойволарын бик зурлайым нөм ҳулайым. Лөкин мин шулай Ҳозирва:

15 февр. 53

Юк, Дилора, мин бит нис то нишо
Ул бөхетте төкдим итмөйөм.
Ошан майым галдар кадөшөгөва,
Бөрто булырзы ла кәтмөйөм.
Хаклы тутал бөва мин, Дилора,
Курмо минен торон калванды.
Мин бит кәсөз тутал — мишо шатлык
Чинеу менен курсу Аванды.
Ул кадөвөр, тиззөн ишко кайтыр,
Ул шавиде булыр өшенен.
Бик нин мишо калдыр зур дузлыкты,
Пөрдөн алма пөрсөт кешенен!..
Мин өзөмде бала кеук тадым
Өгөр нине уйза уйлаван
Пөрөгемө пөлөн шатлык тула —
Жөлө кәс ул, жөлө ул илнам?
Жөлө нин тик тиле хөлөлөндөн
Вакытлыса килтон емеше?
Өлө мөнте Ҳаҳы кала торван
Пөрөгемдөн кучмөз өлаша?
Белмөйөм мин: пөрөгемдө нишо
Жөлө дузлык, жөлө мөхөббөт?
Бик килнөз нин кузалдыма
Мишо Ҳаҳы, мишо розхот...
Калдыр мишо, алма пөрөгемдө.

Сөзөм менен Рәлена
Дөрө.

Шуман бүш дөнгө ашын хүлээ-
нэ. Хөдөө үүлэнгүүд үүсэлгүй.
Зөвөн нам дөнгө бүрхэгдэ-
нэгүүн бүхэлдэнэ. Үс ашгүй
бүх ажил нь. Зөвөн нам үүл
бүх хөдөө нэгүүн ашгүй.
Дөнгө, үүл үнэ үйлэ, эзэн хэлэнэ
өөрөөс ба ашгүй хөдөө эзэн үй-
лэлгүүн бүхэл, ашгүй бүхэлдэнэ.
Хөдөөгүүд бүх бөгөөд р хүүгэ-
нэгүүн бүхэл.

Зөвөн хөдөө бүш нам
үүл, өөрөөгүүн нэгүүгүүд бүх-
нэл? Бүх үнэнэ хөдөө ны хөдөө
бөгөөд нам өөрөө үүлэнгэ-
хөдөө. Үнэнэ хөдөө нэгүүнэ бөгө
бүхэл бүгд бүх. Зөвөн үнэ хөдөөгөө-
нүүгүүд нүүдэ.

Үс ашгүй өөрөө нэгүүн.
Э нэнэ эсэ бүхэлэ сан, ны
нүүдэл, ны бөгөөд, ны хүүгэ-
бүхэл сан. Сөөнэ хөдөө үүл-
лэлгүүн үүлэн эсэ нүүдэл.

Сөөнэ хөдөө, өөрөө үйлэ бүх нэгүүн
да өөрөөгүүн нэгүүнэ, бөгөөд
Зөвөн үүлэнэ нэгүүн бөгөөд нэгүүн
үүлэнэ бүхэлдэнэ үйлэ. Хүүгэнэн
үйлэнүүдэл бүхэлдэнэ.

Сөөнэ үүлэлгүүн нам бөгөөд
нэгүүн үйлэнэ. Үүлэн бүхэлэн сөөнэ
бүхэл нэгүүн нам бөгөөд хүүгэнэ.
Сөөнэ нэгүүнэ үйлэлгүүн нэгүүн
Зөвөнэгүүн бүх нэгүүн үс нэгүүн. Бөгөөд
нэгүүнэ нэгүүн. Зөвөн нэгүүнэ-
Зөвөн бүхэлэ нэгүүн үс! Зөвөн
нэгүүн бөгөөд нэгүүн үйлэлгүүн нэгүүнэ.
Зөвөн хөдөө бөгөөд нэгүүн бүхэлэ
нэгүүн, үйлэлгүүн бүхэлдэнэгүүнэ нүүдэ-
нэгүүн, үйлэлгүүн үйлэлгүүнэ нэгүүн.

Нэгүүн сөөнэ нам үйлэ-
гүүн нэгүүн нэгүүн нэгүүн нэгүүнэ нэ-
үйлэлгүүнэ нэгүүнэ нэгүүн нэгүүнэ нэгүүн!
Зөвөн бөгөөд нэгүүн бүхэлэгүүнэ нэгүүн
нэгүүнэ нэгүүн!!! Өөрөөгүүн үс
бүхэл нэгүүн сөөнэ нэгүүн нэгүүнэ
зөвөн? Э нэнэ нэгүүн үс нэгүүнэ-
нэ? Бүхэлэ нэгүүн? нэгүүн? нэгүүн?
Үйлэлгүүн нэгүүн бөгөөд нэгүүнэ!!

10 апрель VI. 1953. Бет. 61 120.

Арсеньтта

Ну бар кан чырын ут асарган ыллы
Ынчы кайдза сэдэп ыраастыын.
Кырыл сиэ Сиэнэ, эйэлэр
Ырыаһыттар умуһуор ыллар.
Ураһа буруйдарын аһыы кэлэн
Ыллыгы курдук ыһыктыбат.
Ыллык аҕатыгар кыһыл от бэрэн
Сүүһэ аһын сэлэр буолбат.
Уу бэлэҕэттэн ыйга кэриэтэ
Бэчэкээтигэ суруллубат.
Ыарыһахтан буолан, бэрэпиэссэ
Олоҕо уу дьүрэй сиэнэ-
Хайдах баһын ыллыктыырыгый.
-Ыарыһахтаах, ыһ, үлэлээх ыллык.
Бэрт кэмнэ бэ гүбэлээн бүппүт
Кэрэ бэлэҕэ ыллыы эмиэ.
Дьүрэбэлэр Чүүлэр кэпсэт
Иккиэн бэлэҕэрэ бэ ыһыах.
Дьүрэбэлэр, ыт диэр кыһалҕаҕа
Ыстыкан ырыалыы бэлэх бэ кэпсэ!
Кырыс сайылыкка ыллыктан сүрэх
Ыллыгы ыарыһах бэлэх буолбат.
Ыллыгы ыллыгы бэлэх ыллыгы
Ыллыгы буруо! Ыллыгы ыллыгы.

Кинэлэлэн, үлэлэ ойоҕуттан,
Кэпсэ бэ кэрэ кыыс бэлэҕэ.
Уу кэпсэт, үлэлэ ойоҕуттан
Ыллыгы кэрэ ыллыгы.

Бэрэсэлэ

Ф. И. Гарсиягэ «Кэлэ бэлэх?»

Ыллыгы үлэлээх, ыллыгы бэлэх
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы.
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы.

Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы.

Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы.

Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы
Ыллыгы ыллыгы ыллыгы ыллыгы.

[illegible] уткер, вуддоре [illegible], [illegible]
[illegible] кызыклы.

Герцен [illegible] вуддор
[illegible] [illegible], [illegible]
афоризмдорга бай, [illegible]
[illegible] куллана.

Кайбы бер афоризм-
дорне [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

// Холодный мечтатель
неисправим: он останется на
веки веков ребенком //

Женевьева Владимир
Вельтовка [illegible] [illegible]:

// Одна любовь к ближ-
нему, одна любовь к благород-
ной быть целью. Если любовь
иссякнет в душе твоей, ты ни-
чего не сделаешь, ты будешь об-
манывать себя; только любовь
созидает прочное и живое, а

гордость бесплодна, потому что
ей ничего не нужно вне себя..//
([illegible]).

// Человек до ста лет
дитя! да если б он и до пятиси-
сот лет жил, все был бы од-
ной стороной своего бытия ди-
тя. И жаль, если б он утратил
эту сторону, — она полна поэзии.
Что такое именины? Почему
в этот день ярче чувствуется го-
ре и радость, нежели накануне,
нежели потом? Не знаю поче-
му, а оно так. Не только име-
нины, а всякая годовщина силь-
но потрясает душу. //

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Герцен [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Заграницаван сывом нитем ювал-
ван. Бельгия туранда эсбенем,
уйланогузаро, кайдузоре шул тик-
лем дорог нэм трон!

Берлисе казакти укоп сык-
тым. Совет тайга 12.

Кайдоз И.В. Сталинде
13 томом Карам ультрэзом.
Эмиль Людвиг менэн булван бе-
седаным яшонам укоп сыктым.

Хозер яткан килешбер
ярты совет кенэ вузлек укойым
да покларда норок булыр.

Бер укой башлавам, авгу-
лавам кеще кауек, айгромом
булмай китантан. Практикана
килгэне бирле бонай нокла
ультрэваным ок ине эле. Хозер бик
нок эшмой башларда норок. Юк-
ва бик нун кайдорзе сего осорзом,
уз-узенде кулва алмай тэрэнем.
Кэнэ буш утно, узен до буш кеще-
го окшайвом. Бэгэнгэ нэн менэн
конзвотмен бына исмавам.

11 апрель, VI.

Ирти дорогда ан-ак кар ду-
ван! Ашэн удидым. Бына ниго
яз! Кис кенэ эле пэлэ ине. Тэн-
до покларда ятыр алдыман тэрэ-
не асыи булмого саф науа индер-
гэндэ тэшта ямвыр, туге ямвыр
яуа ~~ине~~ нэм нисехтер бик пэлэ
ине. Ирт менэн бэтэнлэй кош
булван! Апрель ысоилан та
алдаксы, ошаныс воз ай.

Ишетуйка ине совет вуз-
лан барзым. Бэл арала, вэлумэн,
мин лекцияларзы бик нун кенэ
калдэрэн ташланым. Уз-узенде
кулва алоу бик нойон.

Бэгэнгэ „Правда" ла
Э. Кедринаном Мостер Ауэзов тура-
нда язылван тикиттен казак-
станда тикшерелеуе туранда
бэлэкэй генэ хобэр бар ине. 30 зин-
дарзавы да лекэнэ мин укыла-
заимэн. „Правда" нэн подшивка-
ным алоу укоп сыктым.

„Правда" № 30, 30 янв. 1953 г.
Павел Кузнецов — „Величание вместо критики".

... Принципиальных, обоснованных, не связанных личными или групповыми пристрастиями взглядов, суждений и оценок читатель не находит и в книге московского критика З. Кедриной о творчестве М. Ауэзова. Эта книга также изобилует набросами славословия. И часто там, где требуется нелицеприятная критика, появляется или величание, или же стремление смягчить ошибки писателя Ауэзова.

Оценивая, например, пьесу Г. Мусрепова „Кыз-Жибек", З. Кедрина находит строгие слова, осуждающие автора, который, описывая смерть героини пьесы, идеализировал верность девушки позорному институту левирата, закрепляющему пережиток ~~[illegible]~~ феодализма. По законам левирата, женщина,

купленная за калым, становилась собственностью семьи жениха в случае его смерти переходила по наследству к ближайшему родственнику вместе с имуществом.

Но вот З. Кедрина дает оценку пьесы „Ночные раскаты" М. Ауэзова. В этой пьесе писатель допускает ошибки, близкие к ошибкам Г. Мусрепова, но критик говорит о них в иных, мягких, бархатных тонах. „Данью устаревшей традиции" объясняет З. Кедрина подчеркнутую гибель героини пьесы Ауэзова, которая и после смерти любимого бросается со скалы подобно Кыз-Жибек и многим другим героиням народного эпоса." Описываемые явления по существу сходны, а выводы и оценка, как видим, — разные. Примеров такого непринципиального подхода к писателям в книге немало.

В книге заметна вредная тенденция критика столкнуть ...

сателей друг с другом, поставить М. Ауэзова на некий постамент, возвышающий его над всеми казахскими писателями. Так, всячески расхвалив пьесу М. Ауэзова и Л. Соболева «Абай», З. Кедрина подчеркивает далее, что одновременно с этой пьесой появилась порочная повесть С. Муканова «Балуан-Шолак». А еще ниже мы находим вывод: «Методологические ошибки С. Муканова были в той или иной мере присущи прозе и других писателей». Вслед за этим идет критика произведений Г. Мустафина, Г. Сланова, все того же С. Муканова, а М. Ауэзов только возвеличивается. З. Кедрина не раз говорит об идейных ошибках в творчестве М. Ауэзова, но в столь противоречивых, взаимоисключающих формулировках, что это может вызвать только путаницу. Так, мы узнаем в начале книги, что в первые годы литературной деятельности

(а она началась уже в 1917 году) М. Ауэзов «искренне стремится быть полезным делу революции». Вскоре, однако, читаем нечто противоположное: Ауэзов занял в борьбе против защитников старого строя «неопределенную позицию». А еще дальше узнаем, что контрреволюционным алаш-ордынцам на известное время удалось подчинить перо Ауэзова своему влиянию. Такая противоречивость характерна для всей книги.

Поведав о ряде идейных срывов в творчестве Ауэзова, З. Кедрина воздерживается от принципиальных выводов, заменяя их лирически-извинительными отступлениями, а затем с пафосом утверждает: «... М. Ауэзов сумел преодолеть буржуазно-националистические тенденции, ранее тормозившие его идейно-художественный рост...», «... М. Ауэзов освещает жизнь казахской дореволюционной степи с исторически правильных марксистско-ленинских позиций, в соответствии с рево-

люционным учением Ленина-Сталина", ... М. Ауэзов сумел решительно пересмотреть свои ошибочные взгляды и добиться перелома в развитии своего творчества и т. д.

Нельзя думать, что борьба с националистическими извращениями представляет собою пройденный этап. На VI съезде Коммунистической партии Казахстана в сентябре 1952 года отмечалось, что литераторы и искусствоведы — Жумалиев, Ауэзов, Муканов, Жармагамбетов — в своих произведениях допускали буржуазно-националистического характера, отошли от позиций марксизма-ленинизма и метода социалистического реализма, идеализировали некоторых реакционных ханов и их придворных поэтов, неправильно изображали и замазывали великое прогрессивное значение присоединения Казахстана к России в ущерб интересам священной

дружбы русского и казахского народов". В книге З. Кедриной не показано, как критические выступления партийной печати указывали писателю на недостатки, которые должны быть преодолены. Странное дело: перечислив в конце книги ряд газетных и журнальных статей о писателе, З. Кедрина не указывает ни одной статьи о нем из казахстанской печати.

Получившие широкую известность первая и вторая книги романа М. Ауэзова „Абай", одобрительно встреченные советским читателем, и удостоенные Сталинской премии, явились в творческой жизни писателя серьезной попыткой пересмотреть свои прежние идеологические позиции, освободиться от буржуазно-националистических заблуждений.

Третья книга этого романа — „Путь Абая", опубликованная в журнале „Знамя" в 1951 году, ещё ждет обстоятельного анализа (в сборке о ней сказано лишь мимоходом). Сейчас писатель работает над

Четвертой книгой единого исторического цикла. Хотя крупнейшее произведение М. Ауэзова еще не закончено, критик обязан был указать на его недостатки, на то, что недоговорено автором или о чем сказано неверно. Такой помощи и объективной оценки М. Ауэзов от критика не получил.

Вместо этого З. Кедрина спешит провозгласить произведение „фундаментальным научным трудом по истории, этнографии, экономике и праву казахской кочевой степи". Подобные утверждения могут вызвать только недоумение, а самого автора романа ставят в неловкое положение. Известно, например, что такой трагический период истории Казахстана, как десятилетний кровавый разгул заклятого врага казахского и русского народов Кенесары-хана, не нашел отражения в романе М. Ауэзова, хотя эти события проходили при жизни одного из главных героев романа — Кунанбая, отца Абая.

З. Кедрина затушевывает такой недостаток в творчестве М. Ауэзова, как идеализация феодально-родовой старины и сглаживание классовых противоречий в дореволюционном казахском ауле.

Поверхностное изучение материалов и слабое их осмысление приводят критика к ошибочным или сомнительным утверждениям. Так, например, З. Кедрина пытается провести целую аналогию между „барымтой", т.е. одним из проявлений родовой мести в феодальном казахском ауле, и восстаниями русских крестьян против помещиков. Вряд ли правомерно приписывать сборнику стихов Абая „Таклиш" честь первооткрытия идеи о необходимости для киргизского народа приобщения к русской культуре.

З. Кедрина ставит в заслугу М. Ауэзову его вступительные статьи к русским изданиям сочинений Абая. Однако критик

ни словом не упоминает о грубейших ошибках в этих статьях, где, в частности, популяризируются махрово-националистические поэмы Магавы и Кокпая о душителях народа — Шамиле и Кенесары. Уклончивая в то же время лицеприятная критика З. Кедриной не поможет писателю. М. Ауэзов так же, как и все советские писатели, ждет не славословий и аккаратов, а принципиальной и справедливой критики, отмечающей и достижения его и недостатки.

(Кис). Бона дзенде хоком ить торган дрондарын бона кусерен алдом. Сонки Кедринанын китабын дзен укыванда мин же чис р бонс хаталарга изтибар ить алмаган мын. Ни тиклем же мин дуз башмын ихэн! Мин бэт фехерзэре ль дэрэз кузк тойолдо Кедринанын нэм мин китабын зур кызыкавыгулен укын сыктым. Сонки мине

Абайзын дзен нэм Мохтар Ауэзов вэр сак кызыктырын тора. Кедринанын укыванда тиклем же мин Ауэзовтын ижадэ нэм унэнэ нинди голдар мен Абай туравонда шундай гузэ китан язэу дэрэжэлэн дзен стеуен беллой нем.

(Бона язэн дэтэрванда Рафаэль умывальнойза бик мэсэлэ ген „Сэлимэкэй" зе йэрлэй. Язэн куявом килде).

Библиотекаман Стендаль туравонда А. Виноградовтын „Три цвета времени" китабын нэм Абайзын рус телендэ найлаймаларын алын кайттым. (Леонид Соболев редакция конда, 1948 йылдэ). Мохтар Ауэзовтын китаба Абайзын тормашо нэм ижадэ туравонда язылган мэкэлэлэн нэм Леонид Соболевтен и Боэт-мыслитель тигэн баш вузен укын сыктым.

Якшы мэкэлэ. Якшылыг фехерзэрен нэк изтибар иттем.

Афоризмы Абая.

Как ни прекрасна мысль, но, проходя через уста, она бледнеет.

Человек — дитя своего времени. Но если ты дурен, не обвиняй в этом своих современников.

Если б в моих руках была власть, я отрезал бы язык всякому, кто говорит, что человек неисправим.

Сын своего отца — недруг народу, сын народа — твой друг.

Трудящийся только для себя уподобляется скоту, набивающему брюхо. Достойный трудится для человечества.

О качестве человека судят по его замыслам, а не по тому, что из них получилось.

Делись тайнами с тем, у кого нет друзей, дружи с тем, у кого много друзей. Избегай того, кто беззаботен, будь с тем, кто опечален.

Гнев без воли — вдовец, ум без печали — вдовец, любовь без верности — вдова, ученый без последователей — вдовец.

Помогай достойному, (поможешь пустому человеку — только себе повредишь.

Кричащий в гневе — смешон, молчащий в гневе — страшен.

Успех и счастье — предел опьянения: из тысячи лишь один сохранит настолько разума, чтобы не выставить людям свою наготу.

Слава — высокая скала, змея забирается на неё ползком, но сокол достигает её взмахом крыла.

Мир — океан, времена, как ветры, гонят волны поколений, сменяющих друг друга. Они исчезают, и океан кажется всё тем же.

Плохой друг — твоя тень: в солнечный день беги — не убежишь, в пасмурный день ищи — не сыщешь.

Кто не испытывал зла? Теряет надежды лишь безвольный. Ведь истина, что в мире нет ничего постоянного, значит, и зло не вечно. Разве после суровой, многоснежной зимы не приходит весна — цветущая, многоводная, прекрасная?

Достойный просит много, удовольствуется малым. Пустой просит мало, а дашь ему больше, — он же будет недоволен.

Если хочешь, чтоб ладилось дело, — сумей за него взяться.

Простолюдин, прославленный за ум, выше царя, увенчанного счастьем юноша, продающий свой труд, достойнее старика, торгующего своей бородой.

Пока тебя не вознесло счастье, добра тебе желают все вокруг. Но возвысило тебя счастье — доброжелатель твой лишь ты сам.

Тон

Абайдын шивырдарын укри дагырванда Рафаэль пиде ло:

— Эйзэ, Вэли, кимова барайык, бэтэве лэ Чоботовова „Анна Каренина" ны карарва киттелэр, — тиле.

— Эйзэ, — тинем лин гэм бедэ Дамдинов да кушылды. Тон карарва пиле. Боткина бата — сума Чоботовова сэктык. Клубта узебеззе бик куп ечеттэрде осораттык. Вася Шкаев лейзи Егор Исаев да барван тиелэр. Рафаэль да, лин да же „Анна Каренина" ны укыма-

Вандар же! Шуғылдары дерлік
бір әдеттегі болған сияқты. Ра-
— лық. Шүкір да бір бала
қарекеттің ұрпағында бар деп-
ұрпақ деген ұрпақ — ғажайып
ағымға. Әсіресе шіркін бір бо-
шқон, қасқа жолдың қайғы.

Қайтадан өңмеңдеп қа-
рарға керек (бір ұрпақ бар
әлде бірнеше, бар ғой дағдыл-
ға да әлдебір ұрпақ, бәлкім-
бірнеше).

— Әбай, Әділғазы, — деді
Рафаэль.

— Иісекеңе бізден өтініш
қылғаны же, — деген ем.

Шүкір да «Карузельдің»
ар жағынан ербеңдеп келеді.
Рульдің ұрпағында шіркін жоқтығай. Бір
ерінің иісекеңе Рафаэль деп
«Карузельдің» ға қызығып қалған
бұрын, иә қасқыр шығар! Бір
ғой деймін-ау! Борьба қалған-ау.
Қалайын деген сайын қолға
келіп бір-ақ бір ғой. Бағдар
өңірдегі ұрпағында бір әдеттегі

ұрпағы ғой! Бір ұрпақ ғана бар
ғой! Рафаэль, Шүкір бір ғана —
бір ғажайып қой өзім көргенмін.
Рафаэль ғана ғой. Ұрпағы
бір бір ғой ғой қарсыласып қалған-
ғой, ғалыс ұрпағы бар. Ұрпағы ғой-
ғалып ұрпағы да ғалған да ғой-
ғана ғой ме ғалған. Бір ағдай
ғой ұрпағы ғой ғалған ғой.
Қалған да бір ғой бір ғалғын
ғой ұрпағын қырғын деліп! Ә
рольдің да ғалғын ғой ғалған ғой.
ғалған ғалғын ғана. Бір ғой
ғой, ғалғын ғалған ғой ұрпағын
ға, ғалғын, ғалған бір ғой ғой ғой-
ғалған ғалған, ғалғын ғалған ғой
ғалған ғалған. Шүкір ғой ға-
ған ғалған. Рольге қызығып
ғой ғалған. Ә ғалған бір
ғалғын ғалған ғой!
Рафаэль ғойын ға ғой ға.
Ұя ғалған ғалған, ғалғынған бір
ғой ға, ғой-ғой ғалған ғой ғалған ға-
ға ғой ғойын. Шүкір ғалған-
ға ғалған ғалған ғой ғалған

без узебеззен халкыбыззын шуи-
дай зур рухи культураны булдыр-
бай комарткылар калдырыуына кин-
дөйзер бер зур ворурлык менән
ворурланабыз. Узебеззен тувалмоя-
дар беззе бер беребезгә нытырак
бөйлөй, уным тоҫмрендо без бер бе-
ребезгә бик яхын нәм йылы булыш
китобез. Йыр кешенеңен кузелен
сафландыра, хатта узенде физик
яхтан да кедөтлерәк нәм дөрөлер-
рәк итеп тоялын.

Беззен шулай шаулашын да-
тырвандар нуҫынан бит ни матур
пәтәлектәргә өйлөнәсәктәр! Беззен
шулай бергә уком йорәгән кән-
дөр тормошобоззавы ни яхты, ни
бәхетле, ни ялкынлы кандөр бу-
лыш каласактар. Уларзы нисек
нуҫ опотырва кәрәк! Был кәндөр
бит бер касан да кире өйлөнен
кайтмаясактар. Шау-гөр килен бергә
уткәрелгән был студентлек йылдары
беззен киләсәктә әзәбиәтгә бергә

ишлөйәсәк кәндөрзе өзерлөйзөр. Әзә-
биәт институтында укыусы әзәбиәт-
селәрзән без бит тәуге студенттәр!

Инде без узебеззен семья-
ва Марат Кәримовты кәтәбез. Ул нал-
дат. Уным хаттарын, шиғырзарын
без бергәнән укыйбыз, тикшерәбез, ә
Рафаэль ува язын тора. Йөйгә-ле
армиянан узенен налдат тормошон
тамамлан, беззен менән бергә сту-
дент тормошон башларва кайта-
сак. Марат башлан языусы та-
лантлы шавир. Беззен ува амәтзур.
Шува ла кәтәбез уны. Ул укыузы
бик навыкын яза. Рафаэль менән
уным туравында бик йыш нәйлә-
шәбез. Бойылыбы кәзгә тавын кан-
дөр еберелер, — билдәнез әле. Мос-
тай Кәрим, Н. Асанбаевты еберер-
без тин нәйләсәйне. Тавын да
кемдөр булырмыз. Прозаиктар, тән-
кит селәр нәм драматургтар кәрәк.
Габдулла авайзы алыштырыусы
булырва тейеш. Ул әзәбиәт инсти-
тутын бергенсе тамамлан сыгаусы

драматург. Бойле инде ул беззэн
китэсэк. „Эх алмавастаро" пьесаны
диплом эзерлэн, бер кэндэ ул
безгэ укыш сэкты уны. Без узебез-
зен фекерзэрзе эйткэн булдык.

— Карармын, ишкэ алырмын,
егеттэр, — тине ул. Бизэн дип-
лом яклаузар башланасак. Дип-
лом эштэре менэн ник тиен-
шырва кэрэк булыр. Мицэ лэ-
рат килен етен бара бит! Ике
йыл вына калды. Фабулла авай
артынан мин дэ осасакмын! Хэ-
зер инде мицэ шивырзарзэн те-
матиканы да кицэйтеу яхын ди-
ларва, ныварак нэм ныварак
эшлэргэ кэрэк. Эле узем окшава-
нырактарын бер дэфтэргэ нусерен
язам. Бэуге пойыштыктэн ул
нигезе булырва тейеш. Ожелэ
сакта союзва инен Мостафа авай
менэн байтак кыша найлэшен
ултырзык. Мин ува „Салауат ба-
тыр" зы укыным. Экиэтте окшатма-

ны ул. Беле генэ эйбэт тине. Яхы-
нан трэн итен ди ларва кушты.
Э шивырзарзэн тематиканы тар бу-
лыуын эйтте. Узенэ окшаванда-
рын найлан алын, газетава кал-
дырын китерго кэнэш бирзе. Мин
калдырзым. Бик редактор Фафа-
ров ул шивырзарзэн кайны урын-
дарын менэн килешмэне. Бер тэн-
дэ без унын менэн озак бэхэслэ-
шен ултырзык. Ул шивырзарва
укуусы талабынан сэвэн тугел, э
редактор булын кыша, газета ваен
яуаплылык изэбенэн сэвэн узен
ел-ямвырзан наклан калыу яхы-
нан карап килэ. Дэрэс шивыр-
зар булын тик, э шивыр шивыр
булмаска ла мэмкин! Мисалва мэ-
жит Фафуризен „Ленинизм — ми-
нен маяхым" тигэн шивырын кил-
терен, урнэк итен куйзы уны. Ло-
кин мицэ бэле урнэк бэлэкэйтрэк
нэм риторикава алын бара тор-
ван урнэк булын тайола. Унан
нуц Фафуризен бэле шивыры, ми-

кецсе, бик помшак вом утпоцуд туры шивыр. Фафуризон өйрәнерго, бик куп өйрәнерго кәрәк, лекин Фафуризен дәрәрек булоцон да курерго кәрәк.

Кызкавы: Фафаров мечон мин килешмәем. Шивырзы да узенсе гено, редактор кузлегеном сөвөн кона алмай.

Эйбитто, унын мицо вакыт булен, минен менен ихлас нөйлөшеуенә мин бик шатландым. Лекин без бер фекерзә кала алмаңык.

— Нөйлөшербез же тавон да, Фафаров авай, — дилем мин.

— Ярай, ярай, — дин пөлмайзы ул. — Шулай за вин уз пузлерок, кустым. Бөтөн Якшәва пөтмәуе мөмкин.

— Мин кайза барваномды беләм, авай, вом мицо шул сол кәрәк. Мин унан китмөйәсәмен. Шивыр газета бит до карасы булон, укоусылерзы куркытон

дәрәрва тейеш дугел.

— Беззен караскы шивырзар бацканыбыз юк же, дуван.

— Куберок бацавыбыз шул. Бөле укоусылерзы шивырзан ситко әдәрә вом поздияны ярлыландыра. Шулон өсөн бит хозер „Газета теле" дин атальван термин до бар. „Газета шивыры" дин пәрәтелгән укоусыбыз шивырзарза бар.

— Белөвеме, кустым, газетаны бит узенен надпачкиене вом узенен тәбивәте бар.

— Лекин да кешелөр өсөн вом кешелөр тәбивәтенә ярашлы булырва тейеш.

— Бөтна нез узегез укон сөвөрвыбыз, эшлөй башлярвыбыз дәгез, шул сакта белер вегез.

— Эйбитто! Шулон өсөн дәбит укон яткан көн нидe...

Озак, бик озак укоу, килесок, өзөбиот дурановда нөйлөштек. Фафаров авай партиява пиерго кәнәш итте. Фамумон,

укыган кеше [illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] ине.
Уларҙан мин [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
ле [illegible] булды ине.

Мин үҙем секретарьлык-
тан үҙемдән бүген бәреп — Зоя
Космодемьянская турындагы
«Үлемнең көҙ» ән укыным. [illegible]
[illegible] килде.

Икенсе көндә инде
минең үҙем дин корректировать
итергә бирҙеләр.

Бына Исебаев укып сык-
кан. Бик күп хаталар сыкты. Бу
кисә [illegible] корректорлар менән
бергә укыныҡ [illegible] [illegible]
урамдарында «Үлемнең көҙ» [illegible]-
каларда [illegible] «Совет Башкортос-
таны» гәзитендә [illegible]
[illegible] туры ине. Кешеләрҙең
[illegible] укыгандарын күрә-
мне сиктә [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible]
хаталар [illegible], — ди Рафаэль.

тә бил [illegible] [illegible] [illegible].
Үҙем күп [illegible] [illegible] [illegible] да
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], [illegible], [illegible]-
ға [illegible] [illegible].

Килде тә Шакир, Ра-
ил, Рафаэль менән «Үлемнең
көҙ» гә бергәләп укыныҡ. [illegible]
[illegible] ине. Шакир [illegible]:

— Чудесно [illegible]! — [illegible]
булды. — Чудесный стиль менән
[illegible] бит!

Был сакта инде мин үҙем-
дең бил бүге [illegible] хаталарын бар-
[illegible]. Шуның өсөн үҙемдең укы-
[illegible] [illegible], Шакир укыны. Ша-
кир [illegible] укый [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible], [illegible]-
[illegible] бит [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] булмаған икән!
Башкортостанда [illegible] [illegible]
бик хаталар ине. Бында [illegible]
[illegible] укыганда хаталар [illegible].

[illegible] булмаған [illegible]
ҙә Шакир укыгас [illegible] [illegible] булып
[illegible].

Бала шундай бер-бередәге
язгәда әйберләрне ничек урнаш-
тыру ягы белән кызык
бит! Кәзә-кәзәкләп, бөтенесе-
кендәге бәяне белә, эшләгән эш-
ләрне күзалый белә, бәяли-әйтә (кайда
йомшак-кендәге күзәнәкләр күрәк-
лер әле кимерергә әлвәре). Бик
әйбәт бүлмәгә бүлмә дә ясый
булган, әлбәттә — бүлмәләп бит-
шундый киләчәк әйдә! Бер ни әйтер-
гә дә онытып бүлмәй! Бигүк-
төгәл дәлилләр китереп ка-
нәгатьләндерә, күрәсең, әйтә бер-
әйберләр салмагайдер. Бигүкләп
ирекләп бер бәйләү ярдәмен
күрсәтеп йөрмәгән әле. Эшләп
бик күп әйберләр бар. Э бәйләү
ярдәмендә бер генә нәрсә.

Кыз үзенә үзенә эшләп
ни әйтергәдер бер әйберне ке-
шегә күрсәтеп-күрсәтеп ала эшләп
бүлмәй ич! Шулай бүлмәс!!).

Әйтергә кирәк әйтеп-бетә.

Разрядке кем ничек кө-
рүне белә белгәнгә. Курсивлар.
Аның бармы сәнгатьне өзгәк
нәрсә әйтә алуы. Бәйләү ярдәм
Үзебезнең бәйләп-сүтеп алып
кайтып журналдан ул ки-
ертеп, « большое искусство
үзен ничек
кен. Кызлар эшләгәндә ни-
жәт!(Разрядке әйтелешенә —
«Зәкәр» — Зөлкә, Шакир. Зөлкә
Зөлкә Зөлфәт кызы, Зөлфә. Күз
Зөлкәгә Зөлкә Зөлфә кү-
зәнәкләр күзе ул бүлек күзә-
ка күрәк: «Шәп, шәп!» дип
әйтә Зөлфә ул. Аның үзенә ул
әйтергә, белмәйсең. Аның ул Ро-
не начарлык итмәгән!)

— Рәсемгә карамыйсың?
диде Рәүнә.

— Карамык, дим Рәүнә ко-
ек кына калсын (сөйләшә күре-
ә ул кызлар белән).

— Бетерәсеңме ул рәсем әйтәк!
Бөтен әйберләрне ул әйтәк Зөлфә

ель? Убивать? (Кандай
деген ой ич).

— Ток.

— Балдыбек ич.

— Ыманды бол Ыманды!

Бие кайтыпсуде кыз деп! Сен
ки ушын деп ага кыздай
адрык кайтыпсуды.

Ушек де билеп, кисе-
бер ким ара кыс р бер ру-
дайга откаладан кулекен. Кор
сак ар ойлайтын. Ушек
Зылиха бик кырык кез бере-
сек. Бер де бер рудандай ке-
лыпер кайк кайтып ойлане-
бер де ток. Кар ана ~~[redacted]~~ кай-
тыпкер ана ким ушек бик
ярсек ана рудана бер иеси
ун ушайде, Тоба. Кисек-
бер ул ким бик кара кыпык
кадя добере, ушек ирек кур-
лер кулек. Ботем бол ким ке
р бер селай ана дадайлайлай.
Ул ким ярасекер, токел, ке-
кем ким кор сак ушек кыз

кыздер Зур кулеб, ошолар ке-
зек кара дайын ана ким бер
ар курдайын рода (бик бол ки-
ер ушек ана ~~[illegible]~~ дай рашлар).
Сенек бастай сакра ким ушек
кок рудай рурдайык. Рудан ар-
алдан бер ушек кеп ке кай
бастай арбай ешер, ю бесек, ю
ушек, ю кайак, ю бороке, ю
сабак ирек рурбек. Десек
ким ушек ~~[illegible]~~ Тобе ясен ар
бик ~~[illegible]~~ ана ке, а ким ушек
кокс бурп кыздар кокс кеп,
сабак бурп кыздар сабак кеп,
сабарбек кеп ар, ~~[illegible]~~ ерек
кеп ар кап кок рауыр бик-
дай рурдайык. Бик ким ушек
ар кауман, ю ардайдан кап
кыздар ана, ~~[illegible]~~, ул ~~[illegible]~~-
дайга ушек ар ушек ~~[illegible]~~ дай бу-
дайын. Бер кор сак бере-~~[illegible]~~
ек, кор сак бере ек-сик ~~[illegible]~~-
бек, ушек кокрек, бакалай кы-
рыпер сабак ~~[illegible]~~ ек, ер кад-
бек, ~~[illegible]~~ кайдай кайрек,
кыздай ~~[illegible]~~ кара ек, ба-
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, бере кесе

урлаштык. Бер чанъ номэне ло мин
кушканса эшлэмэй лкон, ува мин
сиклез абуныз бурдым. Туззырвен-
сы нувым сбэрэ шем уны. Елэк
пойванда уны бер чанъ елэкте
ло канканон курлым, асоцым
кило торвайны. Сонки мин узем
наудым тулмайонса бер чанъ бешкэн
елэкте ло канмайом нэм
ойго нинэй зур наудыт булнам
уны тултырмайонса кайта ал-
майым. Тултырыгва! Ниси
бер нузлез тултырыгва. Нэр сак
инэйзе койзормэзкэ, чел чанъ
коуандырым торорва тырышем.
Узем пойван елэкте узем ашер-
ва яратмайым. Рэдил до ашер-
ва тейеш тугел. Эгэр до мин те-
лэмэгэнсэ эшлэлэ, мин ува шуи-
дай ити каран куль ~~[illegible]~~ ул,
мезкен, тыйыла. Яратмай шем
мин уны. Эгэр уйнарва сэвэн
китлэ, елтерэтен алым кайтэн
китэм. Мисен менэн берго эшлэр-

го тейеш ул. Сонки мин нэр сак
бер тукталыз эшлэйем. Э нинэ
ува уйнан пэрэртэ? Бакса утал-
лай калнымы? Кош бэрэнчелез
аска сойлан ултырырвамы? Яз
сэсерлек бэрэнче ло булмалым мы?
Порт-кура тишех торлоймы?

Хатта мин инэйемдэн
коро утыва тин ентэн-фэлэнде ку-
рым алым шеуенэ ло асоцым
кило. Э синдек мойошэн кара-
вай сырак тин тулырым алоцына
куз пэштэрем менэн плайым.

Аз вона буш вакыт бул-
на, мин колхоз правление пенэ
шэм до ололар ~~[illegible]~~ нойлэшеден
тыцлан ултырырва яратам. Пред-
седатель пртэгэ конгэ якшы на-
рядтэр бирлэ, эштэр якшы барыцын
ишетлэм, тыйысланым кайтэн
китэм. Колхозда эшлэйлем ки-
лэ-лэкин инэйем мин эшлэ-
гэн до етер, дурт кеше урынына
эшлэн пэрэгэнде курлэйлеме,
ти. Э мин ат карайына ба-
рым ат карауса хайруллава аттэр
тыщарва булна ла, эсерэрго булна

ла Эрдэм орган кило. Э Рэуил
Кимен Кэрэлэн Идило, Кэуэн Кэ-
Бэрэк. Олица Кимэ ин дэр? Бэр
Кайэрэ, Бэрэмэ Кайэ, Олэуэн
Кэуэ! Уакка Як!

Бэуэ Бэр Кэрэн Кэбэуа
Кимэ ин Кэ рэр Кайэрэ!..

Кимэгэйэр Бэр Бик-
ро Эрдэмка имэн Била Бэрэк
Кэ. Кэуэ Кэрэ Кэлэ, Вэлэлэ.
Эта Кэуэкэ Кимэ Рэуилэ Кэрэ-
Эрэ Кэуа Бик Эта идэ Эрдэ-
рэ Кайэлэ, ЭКЭлэ-ЭКЭлэ Кэ-
Эрдэлэк. Э Уэл Кимэ Ки-
из ~~Кэ~~ Эрдэка Кэрилэуэл Бик
Кэрэбэрэ, Эгэлэ Уилэрэ Кайэлэ
Бэр Кала ра Илалэка Кик.
Уилэрэ Кэрэлэро Уилэра ин Кэрэк
Этэр, Уилэр Кимэ Кэуэ Кэйэлэ
Кэлэр.

Кэлэрэр Эгэлэр.

Рэуилэ Вэлэ Уилэ
Эрдэлэлэлэр Энэрэлэка Уилэлэ-
Эрэлэ. Бэрэ ра Идэлэк. Кэ-
лэ Кис Р Бэрэ Идэлэ Кэ-
ел-Илэлэ Кэлэлэр Кэуэк Идэлэ.

клк. Лин Кайэн ра Ди-ко Оуэйа
Буда Эрдэлэка. Ласдиада дескоу
Орегсеградле, Буделло Сдрэгэ, Кэ-
ра Кокэрэ, Кэгэрэра Кайэкэл-
ЭГ Органо Буда Ди-Квар-
дид Ласдайанэ регакэрэ,
Эдэлэ Буэгэлэлэ Орегсега-
Ала Кэуэк Кимэр Эрэлэ Дэр-
лар. Ниер Сайэгэ Ди-ар
Буделай. Дэд Олидай Бирие Кэ-
рэр Кудэдда-Эгэлэ Сэ-
Карэла, Эла Уэла Кэла, Дэрэ-
Ала. Уэрэ Бик Олэкэк
Бик Дэрэлэк, Эгэр Ида Сэл-
рэрэ Эрэлэлэ. Эла Эдэк-
лэр, Буда Фалдэрэ Кэ Дэл.
Ба-Кайэрэ ра Ди-Кэрэрэ
Элэлэк. Дэлэ, Идэ Буэ-
рэрэ « Кэрэ Ала' Кэрэ Ба
ра Сэрэк. Регалэлэ Ала-
Кэрэ Сэлэ Кимэ Рэрэрэ
Бик Ди-Кэла Кэлэ Буда-
Ала. Уэрэ Кимэ Бик Кэк
Кэрэлэ-рр Буда Ала. Рэрэ
Кимэ Кэрэ Ба-Кэй Эрэлэ Эуэ-
Эрк, Ауэлэрэ Сэр Кимэ

бик нык алоглашадык. Уна-
нуп тарих дрэрожнен газетаны-
да Хэзимэ Султановна минэ
сэвэрэрва куша нив. Ирдэ ме-
нэн малайзарзы дарядка Яна-
тырам. Тэшкэ тихлем 9 класта
укываида аэроклубта пэрэйэм.
Тэндэрен Кочегаркава нен ул-
тырон бик озак Язолам, тэ
укотым. Укылван бик куп
эйбэрзэрзе кусерен Язам. (Аэ-
зер уларва карарва куркоиыс-
бер наидык булон Ятылар). Кан-
дэлек тэ алон барам.

Мэктэптэ сакта мин
Чернышевский нэм Добролюбов
менэн бик нык мауыктым нэм
уларзын тэвэре минэ бик
зур булды. Хатта мин бала-
ларса Рахметов кеуек булоу тра-
нонда уйлан, бик сэнэвэрва
тэроша нием. 40 градуслы ны-
уыктэрза ла мин ирдэ менэн
тошта дарядка эшлэрга кунек-

тем нэм тэнде кар менэн тоша
нием. Э пэй кэндэрен козоктан
алван ноу менэн кэйэнам, тэ
фонтан аздонда тэрам. Озак
кеймэйенсэ Ялан баш пэрэйэм.
Бик куп вакыт турникэ булы-
шам. Минэ интэшэр ысон-
лан та:

— Рахметов, — тин эндэшэ
башланылар. Бол минэ окшай нив.

Тэрбиэселэр минен менэн
дуз булналар за, минен бик озак
тэндэ ультыру эсон уларва нуз
тейгэнлектэн, мин бик пош
умывальныйва нен бикленен
ультыра торвайным. Усманов
Ширкэт, минен из яраткан мэк-
тэп поглядарондагэ дузым, бик
лэн куп, мине кайза булна
ла тэрбиэселэрзэн пэшэрэ! Булмэ-
логе куп кенэ интэшэр мине
нэр сак тэрлэн нуззэрзэн накларва
тэрошалар. Э кайнылар ми-
нен телэн, эшграммаларзан кур-
кон, минен эйбэрзэрзе Яндыгоу
дэрэжэвенэ лэ барон аттелэр.

Вис 105

[Минем бәхетсез гаилә тормы-
шымда зур түгел, зур вакыйга-
лар күп булды.] Әлбәттә, минем бел
тормышымда хаталарым да, бәлки
акылсызлыклар да күп булды.
Алар өчен кешеләргә бик [illegible]-
ләрдә [illegible] кила да, бел тормы-
~~шым~~ да югалган булмас, языла
алмаган булыр иде. Ул минем
күп язылган әсәре.

Үземә, минем кызганычым үтте-
нем килә, әле мин [illegible] өчен
укеп бетте.

Шигырьләрем минем нәр-
сәләре бәхетсез гаилә ~~[illegible]~~
күренешләре корбаны булды ру-
хымлар. Мин бары үземнең
кимчелекле бер сыйфатым итеп
исәпләдем. Бер касан да мин
шигырь өчен шигырь язмадым. Бер
касан да мин аларны халык-
ка гына яза алмадым. Аларда ми-
нем касәм иде. Шигырьләрем —
~~[illegible]~~ алар минем мәхәббәтем дә,

нәфрәтем дә, кайгым да шатлы-
гым да иде алар. Аларда мин
бала чагым. Аларда мин үземне.
Аларда мин [illegible] һәм
рәхәтләнгәндә. Аларда минем бу
игътибарлы һәм киләчәгем үзем
кичерешләре бар. Сәләт [illegible]
белән, [illegible] мин [illegible]
мин аларга. Чөнки бер шигырьдә
мин [illegible] килгән [illegible]
[illegible] булса үзе, [illegible]
булса [illegible], [illegible] кайсы бу-
ла ма бер [illegible] шигырь-
лам, үземнең [illegible]ларымны һәм
кичергәннән алган фикерләре
белән [illegible]ларда [illegible].
Минем [illegible] [illegible] [illegible] мин-
кын [illegible] иде. [illegible]
өчен мин күп әсәр күп яздым.
[illegible] — [illegible] булган яздым. Ә
«Рәхимов» [illegible] булса [illegible]
лар да [illegible] булган саен. Мин
[illegible] шигырьләрем [illegible]
иде. Шул саен мин Рафаил
белән [illegible], Әдәбият [illegible]-

[illegible]. Рәис миңә бер һүҙ өндәшмәне.

Рәүеш минең [illegible] көт-

зә. Мин элекке Рәшит [illegible]

[illegible] инде. Шуға күрә лә ул миңә

[illegible] менән ҡарайҙыр.

Мәскәүҙә килдек. Шул [illegible] бында килә алмаһа ине мин. Рәүештә лә бында килергә [illegible].

Кем белгән, ул бәлки, әгәр ҙә мин булмаһам, әле бына шулай бында уҡып та йөрөмәҫ ине?

Ҡыҙыҡ был [illegible]! Бик ҡыҙыҡ!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] да:

— [illegible] үҙең? — [illegible].

— Бар!

— [illegible] [illegible] [illegible].

— Белмәйһең инде.

[illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] ҙа [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: ~~[illegible] [illegible]~~:

— Рәүеш! [illegible] һин [illegible] [illegible], һалҡын булған аҙ һүҙ-ле [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

[illegible] бер [illegible] менән. Бергә [illegible] [illegible] [illegible]. Мәскәү. Рәшит. [illegible] [illegible]. Рәүеш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ла [illegible] [illegible] [illegible] миңә ҡараны. Сөнки бында бер генә һүҙе лә [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], шулай [illegible].

Сөнки мин бер [illegible] [illegible] ла [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], бик [illegible] [illegible] [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] мин [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

12 апрель, VII. Ал.

Мин уземден файзалы буласавыма ышанам. Сонны был минен бер пэшэуемден максаты. Бер нинди ~~[illegible]~~ аудырлыкта был максатка барыуза мине куркытмай, сонки мин эштэн куркмайым.

Дин мэнэ авыулаудан кеше нисек итеп алланыц кэзрэтенэ ышанган булва, мин нык шундай ышанос мэнэ хезмэттэ, ин зур кое икэнлегенэ бер пэрэктэн ышанам хэзер.

Хезмэт турасында бик куп язавы дизар бар, лэкин бэгэн эллэ ял кэнэ булваиа, бик нык арыгаймын, яза алмайым.

Кэнэ буйы Рафаэль мэнэ урманда, яланда пэрэндэ. Кайан ныуы эсерго иткэйнек ту бэкебез булманы. Таш та таймаиык.

13 апрель, I.

Чэр бер кешенеи узэрэ карата бер помшаклыгы бар. Чэм кешелэр бер берелеиеи помшаклыгынан файзаланмайынса пэшэ алмайзар.

Был хакта язырмын эле.

Узебеззен аудылдавы бер ~~[illegible]~~ умарта карауылсывы булы эшлэгэн бер вукыр апай мэнэ уземдэн бер помшаклык ицкэ килен тоштэ лэ, лампаны кабызын, онотмаз эсэн язып куйзым. Юкка поклай алмай уйланым тик ятам.

Физзеямал апай — умартасы. Ул бурзарзан курка. Мин куркмайым, лэкин мин уныц экиэттэрен тоцламай калыузан куркам. Шуныц эсэн гел бергэ куна торвайнык. Хэзер шул ицкэ тоштэ! Ул апай сок инде.

Тэн. Сэвэт инеисе.

(Кандез) - Институтта. Совет эзэ-

бизге бүйөнса Новицкий семинарды. Кийинге занятиелер тиктерсу жөн Озеровтон — „О проблеме типичности в советской литературе" мөкжөлен журналдан укон килерго. Озеров принципиаль мөсөлжөр куторо. Партиянын 13 съезды алда куйван бурыстарзы куз ~~алдында~~ уцонда тотон язылеван лөкжө.

Уман вуч семинарза читалия шавире Родарзы шивырзарын тиктереу утхорелерго тейеш. В. Нарижнов доклад яваясак. Сатирик комедия туравында вөйлөшеу бүйөнса С. Михалковтон — „Рекі", С. Наринвяниздон — „Аноним" вэм Ник. Вирталоя — „Гибель Помпеева" комедияларын укон сызырва көрөк. Совет комедиявы алдындавы проблема хозер ша алда торван мөсөлө. Сатирик комедия туравында доклад

Михаил Чебодаевка бирелде. К. Симоновтон „Товарищи" оружие романы бүйөнса докладты Миклай Казаков алды.

Семинарза бөгөн Ольга Берггольцтен „Знамя" лавы вуцвы шивырзарын тиктереле. Василий Чалай (Чегаев) сызыш яваи.

Вася Берггольцтен бичерөк то Ватан вувашы дөуерендөге ижадына тукталды. Уныч Ленинград туравындавы язван чудэн шивырзарын бар. Хозерге шивырзарын туравындавым елеккелөре хакында ла (Чегаев өстөн-өстөн чеиэ ялман сөкты, шавирчен узенэ чеиэ хас булван индивидуаль сифаттарын ясын курвөдмөне.) Бөле Чегаевтон сызыштарын дзенсолеге.

Ольга Берггольц туравында Миклай Казаков вөйлөше. Уман вуч хозерге поэзиянын торашо туравында бөхөс сөкты. Шивырзарзы укоусылар бик аз булду тура-

[illegible] нын укоусыларзан язван бәхетлез шавырзар туранында, [illegible] ятказан [illegible] туранында [illegible].

Коммунизмдең бәйәк тәзәлештрәнә арнылван шивырзарзан якшылары бик аз әле. Бергольца бөлә бурысты утәй алмаван. Волго-Дон туранында язван шивырзарзан Сергей Смирновтың шивырзары вона по носк яратыу менән ~~[illegible]~~ укылалар.

Шивырзар носк яратылын нын тәсир итмен өсөн шивырзар узендең тойвон менән бергә башка бик кунтрзен тойвонан да курнәтерге тейеш.

Владимир Нарожнов шатлык туранында язылван шивырзарва караванда кайвы туранындавылар кәсле тигән фекерзе әйтте. Павел Ивановичь Новицкий Нарожновтың фекерен

бәтәнләй тар-мар итте.

— О „Полтаве" Пушкина можно было б очень много еще говорить, — тип нәйләй башланы Семен Михайлович Бонди.

Лекин шунда туктарва нәрәк булыр тигән фекерге килен, Пушкинден „Тазит" тигән поэмаларын өйрәнеуге кустек. Элек ул поэма „Галуб" тип йөрәтелгән Кавказ туранында Пушкинден икенсе поэмалы. („Кавказ эсире" — тукле).

1) „Дар напрасный..." [illegible]
2) „Три ключа"

Пушкин поэзиянында бөлә икенсе шивырзар по кузелу кисерештәр, по ауыр тойволар менән язылван шивырзар.

Фёдор Толстой — Американец нын Пушкин. К. Гончаровларзың дуҫы — Ф. Толстой.

Пушкин Кавказ фрагмаза.

Пушкин шигырьләре кайчан бу-
лса кайчан бөркетләр менән
[illegible]! Аның угы ике кыра
[illegible] алган [illegible] майдан-
нан алып сугалар. Раевский
белән Паскевич угы вакытларда ку-
шалар. Паскевич Пушкинның
үзенә [illegible] булып иде. Пу-
шкин үз күзләре менән [illegible]
[illegible]. Аның да [illegible]
[illegible] бер [illegible] романтика [illegible].

Пушкинның Кавказ кил-
гәннәре [illegible] турында декаб-
ристлар белән дә [illegible].
[illegible] декабристлар [illegible]
бик [illegible]. Черкесләрдә тормыш
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] күз алдын-
да [illegible]. Кавказ [illegible]
[illegible], — [illegible]
[illegible]. Соңгы [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] прогрессивлык [illegible].

Ох, нинди алдым! Эльзаһан!
[illegible] [illegible] бик [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible]. Эльзаһан [illegible]
[illegible]. Бик [illegible]
[illegible] [illegible].

— Рәми!

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Шундый [illegible].

Ой, Рәми, шундый насар пес-
симист син. Ой, насар.

Минем [illegible] килми:
Бик [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible]. Э [illegible]
[illegible] [illegible].

Э [illegible] килә. [illegible]
[illegible] [illegible].

Рәми, [illegible].

Зал турындагы [illegible] бик, бик
[illegible], [illegible] [illegible] ма-
тур. 9/IV-55.

Шул көне кич.

Минем [illegible]
шундый пессимист? Белмим,
ни булды уда? [illegible] [illegible]

бар бир ёлғиз ака? Бор киск р
аълаяпти. Кенгаяди, дарёнинг
нариги бетида бор киск р
нессиянг бўлса аввал. Ўзи
ҳайдаса, кенгаяр машинаси
ҳам машина бегалари кенга
ди нессиянг! Сенга ул бой
дўстинг асли кулиб кенгаяр
ўзи бир кунлардек бирдан кур
ган, ундаги ҳаёлни бузар
Зорем дауза нрбе кибер, э
уже асли ёлғиз ака. Бир
ланчо бизга кенг ёлғиз
ларга ҳаракатлари ул кан
дай бир нарса курасан, бир
сагинасан, ичасан, ҳайра
насан.

Мариэттага хатдан:

«Р. ава! Ўзинг сезарсан ёр
ган ишларинг ҳам ёмон бўлма
ганидан ичгинам ўкинаман.

«Лекин бир нарса ўзим ишо
нарлар ҳаққи бўлмаган бўлсалар.
Одамлардан сўрасам бобомга

рата сбор бўлса. Сўнгги бобом
уйда кенг ётарлар ишлари
бўлди. Шивирлаб бир нарса
ўргатди. «Ўлсанг ҳам ўғлим
ётарлар бозор кимсасиз бўл
ма ана ўлик бир нарса
ёзлаган.

Р. ава! Бизда ҳам кимё
шивирлар ҳали? Бордим ҳа ай
рат ҳ. бўри ёзи бўри ик.

Ўғил ёлғиз ёлғизлик
ларини.

Ёлғиз, ёлғиз яшайсан,
Сайла ашайсан, ёлғиз ёлғиз
бир кун ёлғиз. Кун. Ўғил ёлғиз.
кам ёлғизлик ҳ. Ёлғиз ёлғиз
кун ёлғиз.

(Ёлғизлик). 5/IV-51.

Мариэттага бир ёлғиз ёлғиз
кимё. Бегимга кенгаяр
ди ёлғиз ёлғиз ёлғизлик ёлғиз.
ги ёлғиз. Ёлғиз ёлғиз ёлғиз.
ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз.
ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз.
ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз.
ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз ёлғиз.

14 апрель, II. „Салауат" (поэма).

Дилүҙә! [illegible] көн [illegible] [illegible] бер [illegible]! Бәхил ит, Дилүҙә, мин [illegible] [illegible] ала алмаған [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ҡалдым.

Дилүҙә, Дилүҙә! [illegible] [illegible]!? [illegible]. [illegible] пессимист булам [illegible]? „Минең [illegible] килмәй", имеш! Мин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], пессимист [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ҡарарға мәжбүр булдым: Пессимизм [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] реакцион класс [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] социализм[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ә [illegible] [illegible] [illegible], Дилүҙә!? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] булмаһа, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] „Минең [illegible] килмәй" [illegible] [illegible] [illegible]?

Мин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] мин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]...

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ә [illegible], [illegible] [illegible] беҙ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] мин [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] булдыра алмаҫ [illegible]. [illegible]

мин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
лар иде.
Әйе, [illegible] бар. Ләкин
мин [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible]! [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бик [illegible]
[illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible]? [illegible]. [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
Дилора. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]? Ләкин
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] бар [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] бу [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
бик [illegible], Дилора. Мин [illegible]-
[illegible] бар [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] бар [illegible].

Ләкин пессимист мин [illegible] [illegible]-
сә [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], бик [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] бер
[illegible] [illegible]. [illegible] бер [illegible]
[illegible], Дилора! Бала [illegible]-
[illegible]. Ләкин [illegible] бер [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] бар [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible]. [illegible] бик [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible], Дилора.
[illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible], кабинетлар [illegible]-
[illegible] бик, бик [illegible].
Кабинет [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible]. Шахтерларда,
заводларда, колхозларда [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] бер [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], бик [illegible] [illegible], бик [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Дилэрэ, [illegible] корреспондент [illegible] Дилэрэ. [illegible] университет [illegible] Дилэ-рэ! [illegible] корреспондент [illegible]!!! Исэн, исэн! [illegible] !?

[illegible] Дилэрэ? [illegible]

[illegible]

Дилэрэ, [illegible]? Ревакин [illegible]? [illegible]! [illegible]? [illegible]. [illegible], Дилэрэ, [illegible].

[illegible]?

[illegible].

Ауырыу [illegible] ҡайтал-
мым, (бына бөгөн) Салауат б-да
[illegible] булмаяһы.

[illegible], минең [illegible] ҡай-
[illegible] булаһатыма [illegible]. Са-
ҡы бына минең бер [illegible]
маҡсатым. бер [illegible]
бына маҡсатка барыуза минең [illegible]
[illegible]. Сөнки мин [illegible]
[illegible]. [illegible].

[illegible], [illegible]
[illegible]. [illegible] —
[illegible]. Москву.

Авансы ҙур [illegible]. Кисек
[illegible]? Бары [illegible]
[illegible]? [illegible].

Бик [illegible]
[illegible]. [illegible]. [illegible]
[illegible].

Бына [illegible]. Бик
[illegible]. [illegible]
бик [illegible]
бында [illegible]
[illegible] бына [illegible]!!
([illegible])

15 апрель, III.

Иҫергә [illegible] бармаһам. [illegible].
[illegible].
[illegible], „Салауат“
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]-
ҙа „Салауат“ [illegible] „[illegible]
[illegible]“ [illegible], [illegible]
[illegible] бер [illegible], бер
[illegible] да [illegible]. [illegible]
бер [illegible] булмаһында [illegible].
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible],
[illegible]. [illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible]!

Бик [illegible]
бер [illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] бик [illegible]
[illegible]
[illegible]. „Салауат-
[illegible]“ бер [illegible]
[illegible] — [illegible].
Рафаэль [illegible] бик [illegible]
[illegible].

16 апрель, IV. Г. Тихонов менен музыкаль драматургия туралында кейлешеу. 1948 йылдын винуарында А.А. Жданов музыка деятелдоре менен бурган осоршоуында совет музыкаланын юнжешен билдолне. Интош Жданов курлоткан музыкалавы зур етешиезлектор музыка елкенеидык ике юнжешен ~~[illegible]~~ булоуынан килде.

Берисене диын рус класик музыкаль традициялын даум итен халыксан музыка юнжеше. Икенсене — формализм менен солванван халыкка сит ким корокпез булван музыка юнжеше.

Формалистик авым-рус фкадеторенен калдывы ким буржуаз кайбатыш музыкалына табынду, рус классик музыкаланан ситкенитеу.

Проковьевтен операланда йор мелодиялы бетенлей кирекавылан. Шостаковиятен кайлы бер опералары туралында „Правда" „Сумбур вместо музыки" тин сывыш яла-

ны ким музыкалавы формализмдеи нок тежкитлене, бынны „мелкобуржуазное новаторство" тин атаны. („Леди Макбет Венского уезда" опералы). Интош Жданов узене сывышында музыкалавы етешиезлектор курлоген, классик музыкава нигилистик каташ йошоуен эйтте. Классик музыканы „узоны китеусе-лор" классикторзе ныуын етеу туралында, дларзын бетек реализмен ким халыксанлывын узлоштереу туралында оноттолар.

Кор бер новаторство прогрессив тугел. Новаторство элекканын Якшы (булырва) булванда вына новаторство. Эгор шулай тугелинен, удай новаторствова — вукыр бертин. Якшыны тогузырогу ден ниоо диклем кешелек хезмоте прешкон Якшылыкты узлоштереро, ува ныклы эйо булырва корок.

Мелодиялы ювалтоу тин музыка саравын ювалтоу. Мелодиялыз музыка музыка тугел.

Мелодия аша ҳоша музыканы
тоҳтыре булырҳа мемкин. Чыр
бер музыкаль классик мират
ҳзенен халыкка аҳлайышлы.
Ябай ҳом кесле булыгы, музы-
каль образы менен ҳык тоҳтыр
итеген менен кесле ҳом кезер-
лен. Глинка башлаҳан рус
опералыгын традициялын дауам
итеу совет ~~ҳа~~ композиторзары-
ны тен бурысы. Жданов совет
композиторзарын халыкка на-
рарҳа, халык ҳсен ижад итер-
го сакырзы. Партия ҳор сак
совет композиторзарын халык ҳсен
хезмет итерго, реализм ҳом дерет-
лек ҳсен тырышырҳа ейрете.
Примитивлек ҳом фальшка урын
булырҳа тейеш тугел.

Даниэль Френкелдеп „Угрюм-
рекай" опералык Ленинград театры
тарафынан куйылды. Сергей Остро-
вой либреттоны (Шишков романы
буйынса). Бым опера озак барманы.

Операнын тен етешмезлеге ҳомоло?
Либреттист ҳом композитор реаль
тормоштан ситко китеп. Бер ҳес-
тырен бер ҳене Герой Прохоровты
матурлаҳан ҳом кесен, энергия-
ҳом ~~бирерҳ~~ асыклаҳа бирелер.
Ҳыны йырткыслаҳанын нетижеле
курвотеллый. Халыктын изелеге
эҳерзе юк. Халык ситто кала.
Конфликтен бошок булыгы ҳом
Геройзарзын риторик характерзе
булыгы, асык музыкаль харак-
терзерзен бирелмеге опералар-
зын тен етешмезлеге ине. Партия
постановлениелерене ҳуз ҳузы
йылдарза Шостаковичь ҳом Прокофь-
ев уззерене ижадтарында зур
ҳомоллы ҳанаилар. Ҳозер Про-
кофьевтен П. Бажов сказы буйын-
са „Таш сәскә" балете зур
театрза йешей башланы. Кабалев-
скийзен „Тарас Семьяны" опера-
ны, Мейтустен „Йош Гвардия" опе-
раны барлыкка киеде. Классик
совет опералын тоҳзырыгу турали-

да шулай Сәлим Дзержинский
белән булган бәседәләрендә ук бил-
геләнгән иде. «Тихий Дон» опера-
сы Дзержинскийның бөек композиторлар
рәтенә күтәрелүенә сәбәп булды.

Опера башка музы-
каль жанрлар арасында иң җиң-
еле булып торганда, иң
халыкка иң якын тор булып
торганда Чайковский компо-
зиторларга [illegible] [illegible].
Жданов операның музыкасы
уңышлы [illegible] [illegible] жанр [illegible]-
ләгән [illegible] [illegible], [illegible] бай, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Хәзерге кайбер опера
әсәрләрендә [illegible] [illegible] [illegible] бар!
«Угрюм река»ның [illegible] [illegible]
вариантлары [illegible] классикларның
[illegible] [illegible] турында [illegible]. Кра-
сев «Павлик Морозов» опера-
сын язып бетерде. Абай, [illegible]
[illegible] [illegible] язылган. (Павел
Железнов либреттосы [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]).

Стодавкин «[illegible] [illegible]»
операсын язып бетерде.
«Ходжа [illegible] по [illegible]» романы
буенча либретто
[illegible] язылган. Операның
[illegible] вариантларында [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бирел-
гән булса, хәзер [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бирелә.
«В степях Украины» — } опералары.
«Степан Разин» — }
«Брусиловскийның казак [illegible].
Абдрахмановның «Молодые сердца» опера-
сы (Кыргызстан [illegible]).
Кабалевский — «Никита Вершинин» һәм Всеволод Ивановның «Бронепоезд»
буенча яза.
Фойко «[illegible]» операсын М. Горь-
кийның романы буенча яза.
Вано Мурадели «[illegible] [illegible]»
операсын язган. Вл. Луговской
либреттосын яза. Либретто бик
[illegible] [illegible] белән [illegible]
белән музыкага зур [illegible]

Это булыш тора.

К. Молчанов — „Заря" операны Б. Лавреневтен „Разломы" булыша ешлый.

Дзержинский

Мейтус хозер „Северная Аврора" операны язы бетен килы.

Текстелев „Нашествие" нен язы бетте. Унын кун кеи хаталары бар ине. Опера Ябайлыкты, лаконияноте, нык ешлыгылекте талан итэ. Шунын ешлыгы хозер язылан ешлыне. Халык темалын касыйте.

Ленинград композиторы Шестяков „Корос нисек сынокты?" операны К. Островский романы булыша язы яза. Пэй вым талантлы композитор дзенэ башка бик кун композиторзар алын карагын мэйге пэй теманы хэм итерго алды.

Бабаевский „Алтын поидоз кавалере" булыша Бе-

Яны опера яза. Башка бик кун милли композиторзар яны пэ эмалар вэтэндэ ешлэйзар.

Музыкаль драматургияны узенсэлеге бик зур. Вынын ешлыгы шивыр культурагына эти булыу из берене урында тора. Безго классик либреттоларзы тикшереп анализ яварга кэрэк буласак. Тэуге анализ ешлыгы „Мазепа"ва тукталасакбыз. Чайковский либретто ешлыгы нэмэне Пушкинзэн алган, нэмэне вэтэгэн, нисек язванщуларзын барывын да килэне селинарза ешлэйсэкбез.

Тихонов мицэ окшаны. Бик берене занятиелэ була алмаулы ешлыгы бик укендем. Бэлки мицэ либретто язарга тура килмэс. Лэкин мин музыкаль драматургия туравонда бик аз вона булва ла белерго тейешмен. Унан куз был ешлыне бик кызыктыра. Бэлки килэсэкто мин язырмын да. Те-

лок вом дорт бар. Ожело. Сон-
рау торжа балетен карау вом
пэйге сэйэхэтэ ишеткэн халык
пэгрзарэ, легендаларэ мине нэ-
мэгэлер бик капатландырэ
торалар. Мин музыканы ал-
лай башланым вом кэндэ-
кэн уны ярадуым да арта бара.
Локин был олкэнэ мин бик на-
займын эле. Музыка буйнэ-
са мин рус музыковедторе,
тэнкитселэре вом рустэн бэйэк
композиторзарэ менэн, улар-
зэн фекерзэре, тормоштарэ
вом нэнэдтарэ менэн ноклы
танышырва тейешмен. Театр-
зарва пэрдузе лэ уз алдыма
зур максат итеп куйсакмын вом
куям. Локва мин Москэузэ
пэшэ, Москэузэ файзалана,
унан ойрэнэ алмай пэрдэйэ
осон бер касан да укенен бэ-
р алмазмын. Эгэр аспиран-
турала укырва тура килмэнэ,
Москэузэ пэшэй торван ни бара

ике пол вумер калды! Москэу, эйбит-
ти, зур мэктэп булды минэ, локин
эле мин мэмкин тиклем унан
куберэк байлык туплаудым осон
бэр мэмкинлектэрзе лэ файзала-
ланым эле. Был вис кенэ лэ
вэфеу ителерлек тугел! Ялкау-
мын эле мин, бик ялкаумын!
Аз эшлэйем. Бик аз. Куйме
нэмэлэрзе эле мин беллэй пэ-
рэйем! Куйме янылыктар ми-
нэн пэшеренен тора!

Дали минэ йокланы.
Кис Рафуризе укынык. Ул йокла-
вас, мин Рэмиэскэр камалдэн
фелветандарын, публицистикавын
укын йокландым. Бэва тик-
лем остэлемдэ торан да, уны
укымай пэрдэгэнем осон бик укен-
дем вом уземде тиргэнем. Унан
ойрэнерлек нэмэлэр бик кун.
Шиварзаротын да якшылары бар.
Тузынан эмнэ ананын хатын янэ-
нан укын сэвэн, йокларва яттым.

Иртәнлә Давыт минем эзо-ловымда килде. Габдулла абыйда иде [illegible]. Ул [illegible] [illegible]. Акса кирәк, Габдулла абый, диде. [illegible] юк, калага барбыс, - диде. Бергә калага киттек. Давыт [illegible] насар декорза. Кем генә [illegible] [illegible] декорзо икән? Юк. Юк. Ләкин мин [illegible] [illegible], [illegible]. Бик [illegible] [illegible] декорында [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] минем [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] минем [illegible] [illegible], Шәйхзадә Бабич урамында [illegible]. [illegible], [illegible] Давыт, [illegible] [illegible]. Мин [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Габдулла урамында ул бик [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Апрель, V.

11

[illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] булмады. [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible]. Ул бик [illegible] бик [illegible] [illegible] Мамин. Бик [illegible] минем [illegible] [illegible]. Кешеләр [illegible] [illegible] [illegible]. „[illegible]“ - дип [illegible] [illegible] [illegible] минем „Мин [illegible]!“ дип [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] урамында [illegible] [illegible] да, кешеләр [illegible] ул [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] кешеләр [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кирәк-мен. Шуңа [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible].

12 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Риза минем да [illegible] [illegible]. Ул [illegible] бик [illegible]

цэвэрхэн нуруу. Тэгэх нэлээд бүх-
гадаад хэда алдлаа. Бид хо-
рлоо хийж байв. Ал хэнд бод-
сон Энэ Раул мэдэх Рэнгү
[illegible]. Нэгэн манай бүлэгт
[illegible]: Шакир, Рэнс, Раул,
Рафаэль, Рэнгү бид нар. Ши-
вэгдэр уун, [illegible] цэвэр-
лэв.

— Нэг удсан шинэ вэрсэрийг
[illegible] хоёр нь, удсэн уг-
[illegible] байсан, — гэв
Раул. Рэнгүү хоёул. Манай
Рафаэлд шинэ вэрс ирсэн [illegible]
[illegible]. Рэнгүү байн [illegible]
бүлэг. Рэнс [illegible]. [illegible]
[illegible], гэв. Рафаэлд хэлэх
хэлсэн „[illegible] баланди" [illegible].
Энэ бол шинэ. Энэ мэдэх бол шинэ
вэрс [illegible]. Бэлэг
Рафаэль гэрт хэдэн уун [illegible].
Уг [illegible], уг [illegible], уг [illegible].
Шинэ вэрс уг [illegible] хэл
[illegible] уун, [illegible].
[illegible], хэлэх [illegible].

[illegible] бас сая [illegible] хэлсэн.
Шинэ вэрс [illegible] бас байсан.
[illegible] ба [illegible] шинэ вэрс [illegible]
[illegible] уун [illegible] хэл-
сэн — уг [illegible], [illegible].
Рафаэлд уун [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] мэдэх [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] мэдэх [illegible]. Шура [illegible]
бол [illegible] манай [illegible]
[illegible]. Бэлэг Рафа-
эль [illegible] ба [illegible].
Бас [illegible], [illegible]
[illegible]. [illegible] манай [illegible]
[illegible]. Бэлэг уг шинэ вэрс [illegible],
[illegible] бид [illegible].
Рафаэль уун, уг уун [illegible]!
Баш [illegible] ба шинэ [illegible].
[illegible] уг [illegible].

— [illegible] уун [illegible], — гэв
Рафаэль манай „[illegible] [illegible]
[illegible] ба „[illegible] [illegible]"
[illegible], „Повесука"-г, „[illegible]" [illegible]

ка үзенә открыткан шигырьләрен
ла әйтергә басма Рәми:
— Рәис, Әкият язма! — диде
ул „Дуслар дикъкатенә" дә язып.
Рәис бер вакытта бер авырып [illegible]
[illegible], бик үзенчә [illegible]
да. Минем шигырьләрем дә [illegible]
[illegible] белә иде.
[illegible] кукрәгенә [illegible],
[illegible] тагын бераз да [illegible]
[illegible], [illegible] сәламәт [illegible].
Башкалар ~~[illegible]~~ [illegible] булганын
[illegible] аңлап елмаялар. Мин
дә [illegible]. [illegible]
[illegible] тик Рафаэль генә
белә иде. Шул сәламәт [illegible]
Рәис [illegible] [illegible]
да [illegible] иде. Ә[illegible]
[illegible] басма да [illegible] иде, [illegible]
мин дә [illegible]. Минем
[illegible]. [illegible] булган
[illegible] [illegible]
дә [illegible]. Рәис [illegible]
[illegible]. Бик мин дә [illegible].

Рәис миңа килә. 18 апрель, VI.
шигырь, Алексеев [illegible]
[illegible]. Киеп [illegible] тагын бармады-
[illegible] иде. [illegible] — [illegible].

[illegible] Ганиевта [illegible].
[illegible]: — [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]! — ди.

Төн. Рафаэль [illegible]
[illegible] да, [illegible] Шакирда [illegible], [illegible]
Рәискә [illegible]. Кич [illegible], [illegible].
— [illegible], [illegible]! — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Рәискә:
— [illegible], бар булган [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]! — [illegible]. Бик [illegible]
[illegible]. Бер [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] бирә,
[illegible] да [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible]. Бик [illegible], бар [illegible]
[illegible] бик сервиз [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] булган
[illegible] [illegible] [illegible].
— Мин сиңа [illegible] [illegible],
Рәис; [illegible] мин бар [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], — диде Рәис ([illegible]).

19 апрель, VII. „Өс кайын"

Онытылмас көндәрнең берсе [illegible]. Урманда [illegible]. Минем белән Омар Хайям, Абай һәм Габдулла Тукай. [illegible]
[illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~.
[illegible]

[illegible]
[illegible]

Ok, [illegible]
[illegible]

Шакир, Рафаэль, [illegible]
[illegible] 15 [illegible]
[illegible] 35 [illegible]
[illegible] !!!

20 апрель, I Совет эдэбиэте буйынса семинар. (Икенсе сэвэтто). Озеровтоны лекэлэне тикшерелэ. Докладсы Вл. Морозов кислэтон. Содокладчик Сергей Мушников пойлэрто сэкэтэ.

— Ну, я разбил свой содоклад на две части, — тин пойлэй башлаиы Сергей. Ул якшы шавир. Якин пойлэрто шэнтэн тугел. Элэ ни вэжэмэт гонгез чэнэ пойлэн тик дорагинде. Кыска вэнэ пойлэне. Сергей бик кызыклы ешет. Уныны дурапонда куп кенэ язалы барже.

Озеров зур лэсвэлэне куйван. Совет эдэбиэтендэге тэнкит вэн литературоведениенен дорошо какоинда сэвэш бэлэ. Ниек вуш вэн ишкэн озеров бэлэ лэсвэлэне? Нэмэнэ дэрэслэк? Нэмэнэ ешвэлек? Нэмэ яны?

Озеров классик мирастэн оцэвай крайзарэн урнэк

итен ала. Якин бер чэнэ катэн-кэз образэн да ишкэ алмай. Э рус эдэбиэте узелэ катэн-кэз образдарэн дойдэва бирэце менэн кэсла.

[redacted]

Нэмэ язам же бэлэ? Узем Озеровтэн лекэлэнен укымаваннэн да бит?! Семинарзэн эстэн бер елэшэ материалдэ укон сэкмаван. Павел Ивановичэ узенэ чэнэ кас пронийлэ бер пэлмайэ менэн пэлмайзэ ла:

— Бэлэ бит хурлэк! Семинарзэ бэлэй алэн барэзан бер кандэй зэ файзасэк. Икенсе семинарза бэтэгэ зэ укон килегэ-тиме. — Бэлэ лэсвэжэрзэ вэн итмэйенсэ безгэ язэгрэ ла мэлкин тугел.

Мин семинар бэткэс ук Сергей Мушников тин 2 журналдэ алдэм да библиотеказа тэшэн Иранан, журналдарзэ минэн формулярго язэгрэ [redacted]

[illegible]. Бөгөн ук укой башлар-
ва тейешмен. Юкна мин Пуш-
кин вакыттарда журналдарва куз
[illegible] да юк.

С.М. Бонди Пушкинде
[illegible]. „Тазит" [illegible] да-
[illegible] [illegible]. Пушкинден кулъ-
язмаларын [illegible] [illegible] Бондизе
[illegible] [illegible].

Пушкин улгэс, Жуков-
ский жандармдар менэн улан
бөтэ язмаларын тикшереп улар-
ва номерзэр куялар. Нинзэйлак-
сад менэн булна ла Пушкин
язмаларын [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] бик [illegible]. Сонки
Пушкин [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] бик куп [illegible] [illegible]
[illegible], э [illegible] башка [illegible]
[illegible] [illegible] менэн [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

1929 [illegible] Пушкин [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Текстологтар [illegible] [illegible]. Ще-
голев [illegible] зур пушкиновед була.
Бондизен [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Ул Пушкинден текстарын,
[illegible], [illegible] [illegible].

Георгиевский — Пуш-
кин кулъязмаларын [illegible]
бер карт [illegible] [illegible].

Пилан карт (!!!):

— Эгэр революция бул-
мала, мин ине Пушкин кулъяз-
маларына [illegible] [illegible] [illegible], —
[illegible] [illegible] Бондиго.

Щёголев бик зур [illegible]
[illegible] зур [illegible] бик [illegible]
[illegible] литературовед, текстолог
[illegible] пушкиновед була.

— Мин [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Щёголев, — [illegible] Бонди.

„Гасуб" [illegible] [illegible]
[illegible].

— „Домик в Коломне" — [illegible]
[illegible] Пушкина, — [illegible] Бонди
[illegible] [illegible] [illegible].

20/IV. Лекциямерзан Луц.
„Знамя" № 2, 3 — 1953.
В. Озеров — „Проблема типичности в советской литературе".

„Наши художники, литераторы, работники искусства в своей творческой работе ~~в своей творческой работе по созданию художественных произведений~~ по созданию художественных образов должны постоянно помнить, что типично не только то, что наиболее часто встречается, но то, что с наибольшей полнотой и заостренностью выражает сущность данной социальной силы. В марксистско-ленинском понимании типическое отнюдь не означает какое-то статистическое среднее. Типичность соответствует сущности данного социально-исторического явления, а не просто является наиболее распространённым, часто повторяющимся, обыденным. Сознательное преувеличение, заострение образа не исключает типичности, а полнее раскрывает и подчеркивает её. Типическое есть основная сфера проявления партийности в реалистическом искусстве. Проблема типичности есть всегда проблема политическая".

Г. Маленков. Отчетный доклад XIX съезду партии о работе ЦК ВКП(б). Госполитиз. 1952, 73 ст.

„Один из самых отличительных признаков творческой оригинальности или лучше сказать, самого творчества, состоит в... типизме, если можно так выразиться, который есть гербовая печать автора. У истинного таланта каждое лицо — тип..."

В. Белинский.
„О русской повести и повестях г. Гоголя".

21 апрель, II. Музыка.

1) Келдыш — т. 2.
Общая характеристика творчества Мусоргского.
2) Путеводитель по опере „Борис Годунов" Запорожца.
3) Туманина — Мусоргский.
4) Стасов — О Мусоргском.

1) Попова — Бородин.
2) Головинский — Путеводитель по опере „Князь Игорь".

Бородин — „могучая кучка" [illegible] берегу. Уны рус музыкалы алдында курвыкы [illegible] бик зур. Гениаль композитор булыгу мени берлэн Бородин зур [illegible] була. Уны турагында Менделеев [illegible] Зелинский мактаулы [illegible]. Бородин куберек [illegible]

мени мадыга. Э музыка мени постоянно шаблюнмый. „Я композитор по воскресеньям", — ти Бородин узе [illegible]. Бородин зур общественный деятель. Шулай булыгу [illegible] ул ул [illegible] узенен „Князь Игорь" операны калдыра. Бородин [illegible] романстар за [illegible]. Бородин бик [illegible], [illegible], [illegible] була [illegible] [illegible] [illegible]. Бородин уз музыкалыма [illegible] бай музыкалы [illegible] [illegible] композиторзарзы [illegible]. Бородин уз музыкалында [illegible] курвыр, [illegible] [illegible]. Уны музыкалы халыкчан [illegible]. Узенен [illegible] мени ул Мусоргский [illegible]. Халыктын [illegible] [illegible], халыктын зур [illegible] [illegible] ул уз [illegible] зур [illegible] мени халыктын уз [illegible] курвыр. Халык [illegible] уны [illegible] [illegible]

[illegible]

Бородин [illegible]

[illegible] Бородин [illegible]

[illegible] (4 [illegible]). Бородин[illegible]

[illegible] Романслар [illegible]

[illegible]

Бородин [illegible] Симфони[illegible]

[illegible]

[illegible] „[illegible] полна моя песня" [illegible]

„Море" – [illegible]

— [illegible] – [illegible] Ершов Николай. [illegible]

[illegible]

— [illegible]

нен [illegible] Левитиндан Як-
шырак язвалы нойлэн. Бор-
ле ле [illegible]. Э ул [illegible] бик
сервёз [illegible] кызарын-кызарын
нойлэн.

Икенсе баладир сим-
фониялы узенен темалы мен-
бай нэм халык кэйен ныкфайда-
ланылган. Симфониялы икен-
се [illegible] баладирдэрзе, [illegible]
сабыуы, дала кишлеге [illegible]
[illegible]. Бонда [illegible] мелодия-
ны [illegible] бар. Финал
байеузе [illegible]. Баладирдэр
байрамы [illegible] ул.
Симфония 70 [illegible] урта [illegible]
[illegible] бар. Бородинэ „Игорь"
сюжетен Стасов [illegible] Боро-
дин [illegible] бик [illegible]
[illegible]. Кун материалдар ме-
нэн [illegible]. „Князь Игорь"
Глинканы „Руслан нэм Мод-
мила" операны [illegible]
[illegible] [illegible]. Массовый хор
[illegible] „Баладир симфо-
ниялы [illegible] бар. Халык

Игорзе даилай. Хорзар [illegible]
[illegible]. Рус [illegible] половецтар [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] рус [illegible] [illegible]
[illegible] язылган.

Игорзен [illegible] [illegible].
Кончак [illegible]. Владимир [illegible]
[illegible] — [illegible] [illegible]
[illegible] нэм [illegible] [illegible]
[illegible] бик [illegible]. Боро-
дин [illegible] [illegible] [illegible].

Ярославнаны [illegible]
[illegible] Игорь [illegible] [illegible]
Игорзе [illegible]. Рус [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] Ярославна-
ны [illegible] рус [illegible]
[illegible] [illegible]. Бонда [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Игорзе [illegible] Влади-
мир Галицкий [illegible].

Половецтар [illegible]
Бородин [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

рикалы менен курлетеле. Хор ным
бейеуле симфоник сөхно нуҙон.
Ны хор менен башлана ным
уны нуҙонан ирҙер бейеуе
кирҙ. Кончакка дан йоҙелау хо-
рынан нуҙ кеҙеу ритмле ма-
лайҙар бейеуе. Тоҙорон йорҙатор!

Совет райкомында комсоко-
митетен эшен тоҙланылар. Студент-
торҙен тормошо тураһындавы
мөсҙәлә каралды. Комсоколи-
тетен бөтөвай секторына, мин,
куберөк нуҙ тейҙе, ноҙк тикит-
ләнелер. Студсоветтан Машбашев
та барҙайны. Игорь Сейвков,
комсоколитет секретаре, коми-
тетен эше тураһында отчет Яланы.
Мин эле райкомда тоҙга кабат
килдем — бик аҙ нөйләнем.
Уҙемде аклар ноҙк бер дәлил дә
юк ине. Насар эшләгәнлекмде
уҙем дә курен торам. Уҙемде эшти
бер нидәй зә рәхәтлек, кәнәәтлек
тоймайым.

Кисәге (20 апрелдә) диплом Яклау
булды. Башынан аҙаҙы-
на тиклем тоҙлан уҙтырҙым. Танаби,
Иван Завалий, Александр Ни-
колаев, Меркулов, Се-ман-ир
ным Мусилко диплом Яклаҙы-
лар. Бөлгөрҙы кеҙек йомшак-
лоҙ бөтөнгө юк. Бик ноҙк тик-
шерҙелер, бик куп бәхәстер соҙҙы.
Сергей Михалков бик ныҙытын
сөҙөш Яланы, зур талантар куйҙы.
Иван Танабиндан ш-вырҙарын
тикитләне. Сергей Антонов ным
Лидин Иван Завалийҙен хикәй-
әләре буйынса сөҙөш Яланы-
лар. Алексей Сурков Мерку-
ловты бөтәнләй тар-мар итте.
Ны йомшак диплом уноҙкы
ине. Ажаев председателлек
итте. Архиповтан сөҙөшөн бөл-
гөлөн мин өкшаманы. Бигерөк
ашторын, уҙ-ҙен опотон сала-
ны нөйләй. Эйбитер, ул бик
зур оратор ным тоҙлау сөлларҙа

нчек йөрер иде. Ләкин укучылары-
ның бик яратып кына йөрүлә-
рен белә мин. Ул лирик Тукай
һәм башка классикларны яхшы
кына яттан укый. Бик бик
яратам. Соңыннан бик белемле
бик зур һәм [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] минем кайчан [illegible].

Чирләп булса да Та-
мара да килде. Нина Ак[illegible]-
наларда мин [illegible] [illegible].
Ул безнең [illegible] бик ошый.

Бик Шакир белән сөй-
ләштек: Тамарада ик-бер кай-
[illegible] [illegible] [illegible]. Шундый сәбә-
ле [illegible] [illegible] [illegible]:

— Кешеләр [illegible] [illegible]
бар, Шакир, — диде. Ул бит [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бул-
ла [illegible], [illegible] да [illegible] [illegible]-
га [illegible]. Азатлык Тамараны
[illegible] [illegible] да [illegible] Зөй-
сә [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], Тамара [illegible] бик
[illegible] [illegible] булган [illegible]
[illegible]. Ике Зөйсәләр-

кешеләр рухына [illegible] [illegible],
безгә бик күп [illegible] бурыч килә,
без дә бер [illegible] [illegible] [illegible]
Әкиятен [illegible]!.. Мин Зөй-
сә [illegible] [illegible] [illegible], һәй-
[illegible] кешене [illegible] кайчан?
Кимә ер кеше булмаска!??

— [illegible] [illegible] кайчандыр, Та-
мара бит [illegible] ас [illegible]
[illegible] белә! — диде мин Шакир-
га. Шакир бик [illegible] иде:

— Уйда [illegible] [illegible] бар,
кешенең кайда[illegible] да [illegible]
[illegible]? — дип [illegible]. Мин
да [illegible] Тамара:

— Кайда, ләкин не сегод-
ня о литературе, Зөйсәл булса
[illegible] бирсу! — диген.

Шуннан соң Шакир [illegible]-
[illegible] кайтып [illegible] [illegible]-
[illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible].

Октябрь бәйрәмен вәр-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Мин [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] асрак [illegible]
[illegible] [illegible] алмадым.

(23/IV, IV.) Осерде [illegible] [illegible] [illegible] бер касанда [illegible] [illegible] [illegible]. „[illegible]", „[illegible]" [illegible] [illegible]. Тәржімесінде [illegible] [illegible]? Бұл [illegible] [illegible] [illegible]. Осерде [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] савыла. [illegible] [illegible] [illegible] образы [illegible] [illegible] [illegible]. Бұл [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]-[illegible] [illegible].

Синонимдердің [illegible] [illegible] [illegible] бұлған [illegible] [illegible] бар. Шуның [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Флобер. „[illegible] Явление есть одно слово" [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бұлған. [illegible] [illegible]

бұлған Флобер. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Сарказм Сердце ([illegible], [illegible] [illegible]). „Сарказм Сердце" [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] бұл [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Тәржіма [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Осерде [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Тәржімеше [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ритмик формасы [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ямб — [illegible] [illegible] размер. Ямб [illegible] [illegible] настроение [illegible] [illegible]. (Блок — „Незнакомка").

Блокның әйтеп менә хәзерге «Незнакомка»ның рәсемендә охшашлыклар ~~[illegible]~~ [illegible] икенче [illegible] булган [illegible]ралар. Андрей Белый менә Валентина Александровна Фомина турында [illegible] бәхәсләшкән булалар.

Чимитовның рус телен бурят-монгол теленә балаларның Сергей Михалковның «Ленин музеенда» дигән китабын тәрҗемә иткәнен әйткән идек.

Чимитов бурят-монгол теленең [illegible] үсеше турында да сөйләде. Б-М телендә рус [illegible] [illegible] [illegible] булган [illegible] — [illegible], [illegible] [illegible]. Элекке [illegible] рифмалар булмаган. [illegible] иҗади нигездә алынганнар менә хәзерге [illegible]дар. Хәзер мөмкин булган урында аллитерацияләр дә бар, рифмалар да бар. «Без ике яктан рифмалайбыз», — диде Чимитов. Без көлештек.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]са [illegible].

Б. Ромашов семинарында Габдулла Кәримовның пьесасы тикшерелде. Охшаттылар. Ромашов үзе дә [illegible] [illegible]. Пьеса [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] барырга мөмкин [illegible] [illegible]. Бик образлы [illegible] [illegible] бар [illegible].

Ромашов миңа [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible]:

— Кызык пьеса, — диде.

Габдулла абый бик шат иде. Семинарда [illegible] [illegible] [illegible] бирделәр. Соңгы [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Семинар [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

(IV, V) Из-за чего возникают. V

Нар сак (Ахак) бул. Адамлар, рух, а
мальдан кулар. Ғайрат, тирс-
кай булды, а кулар Ёлғон, ул-
дыкай ўлган ғалаба, а кук кул-
ган кулар-ни дер. Шунда бу-
лак ҳамма бошқа бир ғалаба
ўлган. Ҳеч кимда ўлмас бул-
ган. Ҳеч кимда ўлмас бул. Бир
кун ва бир бошқа ўлмас. Бир
кишини ҳамдан кулга ўлдир.
Бир ҳасан ва ўлган эмас-
ва эмас бошқа ўлган ер-
ган ер эмас бошқа, а кулар
ўлган бошқа сакланган кулар кўна
ўлга ўлган ер кўнлик. Эрка-
бошқа ва бир бошқа кўрсатиш.
Эмас ва бошқа ер кулар бошқа
бир ҳамда ва ўк. Ғайрат ў-
ўзга ҳамда ишлаш, ҳисоб-
ган, ишлаш-ҳамда бўлса ў-
ган, ғайрат-ҳамда, ўлган бошқа-

ш ўлган, ҳаракат ҳамда, ишлаш
ҳамда ўзга бошқа эмас ҳамда
ишлаш ўлган ер ишлаш ва ишлаш
ишлаш ўлган ер ишлаш ҳамда.
Ўзга ўлган ишлаш ҳамда. Ишлаш
ҳамда ишлаш ишлаш, ишлаш бош-
ва бошқа ва ҳамда, а ишла-
ган ишлаш бошқа ишлаш. Ишла-
ишлаш ҳамда ишлаш ишлаш ўлган-
ўлган ўлган ҳамда. ишлаш ишла-
ўлган ҳамда ҳамда ишлаш ишла-
ган. Бир ишлаш ишлаш ишлаш ишла-
ган.

(Бир ҳасан ер ишлаш
ишлаш ишлаш ҳамда) ўлган.
ган ер ишлаш ишлаш ишлаш
ҳамда, ўлган ишлаш ҳамда ўлган
ишлаш, ишлаш ишлаш ишлаш ўлган
ишлаш ва ишлаш ишлаш ишлаш
ган. Ишлаш ҳамда ишлаш ишлаш
ишлаш ишлаш ишлаш, ишлаш ишлаш
ҳамда ишлаш ишлаш ишлаш. Ишла-
ишлаш ҳамда ишлаш ишлаш ишлаш.

Ишлаш ер ишлаш ишла-
ишлаш ҳамда ишлаш ишлаш ишлаш,

Купец Калашников туралы-
да [illegible] дорослых
[illegible]. Халык [illegible]
[illegible] дорослых, [illegible]
[illegible] дорослых [illegible]. [illegible]
[illegible] бул. Халык [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible], [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible]. Халык [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

Розанов — Мастер
[illegible]
Корней Чуковский —
Мастерство Некрасова.

Классиктерзен [illegible]. Рус классик-
терен, [illegible] халыктерзен [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

25 апрель, VI.

— Зур Дорослых [illegible] дорослых-
до. [illegible], [illegible], [illegible] [illegible]
булган дорослых [illegible] зур дорос-
лых.

[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible]. Давида — 120.
Бухановка — 10. Гулматовка — 5.
Рэшиттерга [illegible] 35 [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].
Рэшит [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].
— [illegible] [illegible] [illegible]?
— [illegible], — [illegible] [illegible] Рэшит.
— [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], — [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Даль [illegible] [illegible] [illegible]

ды, біз асығыс кіріп, бір мағ-
азинда [illegible] „Былок [illegible]
[illegible] [illegible] алдым (200
грамм). [illegible] 50 грамда [illegible]
ал маймыл. Содан [illegible] ұр-
нава [illegible] кірдік. Кузнецкий
мостқа барып, К. Чуковскийдің
„Мастерство Некрасова" кітабын із-
дедім. Жоқ. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] екен.
Алдым. „Русское скрипичное
искусство" деген кітапты Ғалы-
~~[illegible]~~ осы [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
Скрипкасы [illegible] 9 айда [illegible]
[illegible]. [illegible] біз [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] бір сәт [illegible]
[illegible]. Ғалы бір күні ұр-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] скрипкасы [illegible]
[illegible] [illegible]. Бірақ осы [illegible]
біз [illegible]. Скрипка [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] кітап. Нормалары ма бар.
Ғалы 9 айда [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] құралында ма бойын-
ша. Тимирязев академия-
сында агрономия факульте-
тінде [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
Ғалыма біз [illegible]. Екеуміз
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Бір күні Мос-
кваға барып, [illegible] [illegible]
бардық. Ғалы [illegible] кітап ал-
ған да „[illegible] [illegible]" деп [illegible]
[illegible] [illegible]. Ғалы [illegible]
[illegible] [illegible] бар еке [illegible]
[illegible] [illegible].

Бір күні вагонда кет-
кенде Ғалы [illegible] [illegible] [illegible]-
де [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

— Біздің [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], — деді.

— [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible]
[illegible] бол!

— [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]-
ка [illegible] да ек, деді.

Рис. 1. Схема работы автомата для изготовления кольцевых деталей.

Заготовка, поступающая в автомат, имеет форму цилиндра. Готовая деталь должна иметь форму кольца. Поэтому заготовка должна быть предварительно просверлена.

Чертеж детали. Технологический процесс изготовления детали.

14 апреля. Кон бонсэки. Бэр

ёнсэ кон нэдэ лэбэр да бэбэр. Кусэн да бонсэки. Кэракуёкан книгэ бырэн удзандэн книгэбэрэн, нэр бырэн нёрэ. Он кандэр бэк кнрэ. Ёнсэ Рандэк кнэн Рэнс кэрнэндэн. Кэбэ нэрэнэр нэк. Бэр гнэз э кусэн ёнсэ. Кэнэндэндэ да кусэн гнэ кэйнэн да Бэрэдэкнэк кэйэн, кусэк кусэрэ гэрэк. Эк кэк б кэрэгэрэдэ кусэрэ бэрэдэ б кэрэдэрэ кусэрэ, бэндэнэк. Удзэн кэйэн эдэ энэдэн кнрэк нэдэк бэндэр кусэрэ, ён кэк кэбэлэк нэндэрэн, удзэнэк, удэн, гэсэ, ёбас нэндэрэн, ёнэр кэк кэгэкнэндэ, кэйэн кэк эдэнэндэ, кэндэрэбэн нэндэрэн, бырэн эдэрэ нэндэрэ, кэк бэр э нэнэнэр кэнэ бэ

бэндэнэк. Бэнэрэ ёнэнэ э. нэбэнэн кнрэбэн бэбэ ёнэ кнрэбэ кэнэ бэк кэр удэнэн бэр. Кэбэ бэнэнэ кэнэ бэк бэбэ кэйэнэ э рэгэйкэк. нэнэнэр кэнэ бэк бэ бэр. Гэнэн э кэн бэрэр нэ. Кэ кэнэ дэк кэнэ ёнэ ёнэкэнэ бэк э бэнэн. Бэнэ бэк бэ удэнэр ёнэрэр бэнэ нэ бэр кэнэрэ э кэнэкэнэ нэк. Бэкэр бэк э. бэ э бэр э кнэбэрэк кэкэнэк. Бэнэнэ бэ. Бэнэ нэрэ э бэнэнэ нэк кэзэкэн. Бэн нэ э бэр нэк нэнэнэ. Бэк ёнэ кэйэ кэк бэ бэнэ. Кэнэкэйэ кэйэнэ бэ ёнэ кэнэ нэк кэйэнэ удэрэйэнэк. Кэн кэйэнэ кэйэн бэнэрэ кэнэнэндэрэн ё нэ кэкэ кэйэнэ ёнэрэ, кэбэнэ кусэрэ ё кэкэ ёнэрэнэ кнэ э бэкэ бэнэнэ. Бэр кэ рэгэнэнэ.

на [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]. „Салават" [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Рафаэль, [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible] Раис [illegible]
[illegible].
[illegible]. Раис [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] Рафаэль
[illegible] „Москва" да [illegible].
(R [illegible])

Москвада [illegible].
Раис [illegible]: „До встречи
в любое время при-
ходи!" дип [illegible]
Рафаэль. [illegible]
бер [illegible]
Шакир, Раис, Рафаэль, [illegible]
[illegible] „Москва" [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible] [illegible].
[illegible]. [illegible],
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] бер [illegible].

кем куквелмэнен торалар.
Москву өстәнәк тавон да Яңы
каркаштар гомолон тора. Бөр-
лә крандар каматтарын пө-
пен тиззэн бында ла шуи-
дий ук гузэл йорттар була-
сак тин торалар.

Москву гузэл. Иҫ киткеи
матурлык бар унда!

— Бер вакыт без ф бөлем
урындарзы мәнге курмәҫ өсөн
кирсәкбәз, ә улар нанан да
бөгөнгө кеүек кайнан торорзар,
тин куйзы Шакир.

Мин Кремль парапы-
на, карт стеналарва карап торон
Иосиф Виссарионовичтен бөлва
тиклем карышлаван майзар-
за мавзолей трибуна ныңда
базын торорзы, уны тәуге кабат
курсуемде Яңынан куз алдыма-
дан уткәрзем.

Ысмилан да ул хәзер
Яңынан сыкмаясак бит! Кузе
ышанмай. Ә кабат курзем

мин уны бөлә трибунала. Бер
сак курен торормон кеүек шел-
ок. Ул инде унда курсенмәҫ.

Берсе май ҫә инде. Мос-
кәу байрам кейемдәрен кейә.

Ишекте Шакир шаклы.
Асылды. Инде. Рәшит Нивлә-
ти барыбыз менэн до курешен
сыкты ла креслоларва утырыр-
ва кушты. Ҙе Ялан аяк, куз-
зәре ицерек. Бер аз сайкалы-
бырак йөрөй. Мостафа авай ик.

— Йә, ечеттәр иштәр нисек? —
тинен Рәшит Нивләти.

— Врачу вона. Бара беркөй.
Ҙе чеззе нисек куз? — тинен мин.
Куберек миңә нәйләшерсә тура
килә. Рәис, Рафаэль, Шакир
әлә ушайвызланын, әлә әзән
вакман видәшмәй утыралар.

— Москвуза макта, өфалә йәнә
инде, — тин Рәшит авай зарла-
нын алды.

— Ниңә берсе майзы бында
уткәрерсә калмайнывыз? — тин вора-
ны Шакир.

— Әйбәт бит, бала-саба, бала-саба. Берәр үткәрәле әле, — диде Рәшит абый. [illegible] эзләргә китте [illegible]. Бездә [illegible] күренде. Без [illegible] алмадык. [illegible] күрде ли:

— Әле [illegible] кайтмадыгыз мы? — диде [illegible]. — [illegible] кирәкме?

— Юк, юк, без бит [illegible], [illegible].

— Син [illegible] ач?

— Син [illegible], [illegible], — диде [illegible]. [illegible] Рәшит абый [illegible] белән [illegible] өчен [illegible]. Без [illegible] [illegible].

— [illegible] белән [illegible], булмый да, — диде [illegible]. — [illegible]. [illegible]: [illegible] килә [illegible]. [illegible] булган [illegible] [illegible] башкалар [illegible]. [illegible] үтә [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] булган [illegible] бир [illegible] — диде [illegible]. [illegible] [illegible]...

Без калмадык. Рәшит [illegible] [illegible]. Рәшит абый [illegible] булмаса [illegible] [illegible] иде. [illegible] [illegible] [illegible] иде ич:

— [illegible] [illegible] кара [illegible], — диде [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible]. Без [illegible] [illegible]. Рәшит абый [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] Рәшит белән [illegible]. Рәшит университетка [illegible] ([illegible] [illegible]). [illegible] [illegible].

[illegible] Рәшидә [illegible]. ([illegible] булган [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] юк, [illegible].

— [illegible] [illegible], — диде.

28 апрель, II.

Музыка

Кайчы бер музыкаль тыкнсалар Бородинден нуждаы пыйдарзаы и жадаы бик нык помшарати изэнлэйзэр. Лэкин был фекер дэрэс тугел. Бородин нуждаы пыйдарза тиклем кэсэркэнешле рэуешто и жад ито. Бичерык то фортепьяно всен кун эшэрзэр. Ядыкалык ижадына тэйнэн, руе тэбивэтенкурлэткэн музыкаль эшэрзэр, лирик эшэрзэр тэгузыра. „Монастырзэ" тигэн ябай вышан ясем менэн атылван ивесала Россия образы кэузэлэнэ. Динамикалы, кеуэтле нэм кинкисерешле, тэбивэт матурлыгына нэкланыу менэн тулван гузэл музыка бэнда. Бородинден был эшэре Рахманиновка бик нык тэгэзир иткэн.

Руе речитативе бик лоцно нэм тэлвэн, ул кэнбатэш речитативенэн узенен шундай

лесодик булыгы менэн айырылыгора. Кэнбатэш речитативе нисектер коро нэм моцноз.

Бородинден симфониялары, квартеттэре, романстары кэнбатэшта ла 80 пыйдарзынык тарала башлай. Чайковскийго тиклем Бородин кэнбатэшта ин нык нэйвигэн композитор була.

Бородинден совет кинопискусствоны жэн до эвэмиэте бик зур. „Невский" нэм башка фильмдэрзэ Бородин музыкаты зур урын тота.

Бориндэн нуц зур руе композиторы булын, Римский-Корсаков кутэрелен сыва. 15 тэн артык операны тэгузыроу менэн бер ук вакытта Римский-Корсаков педагогик эшмэкэрлеге менэн до зан казана. Ул бик кун талантлы музыкантарзы тэрбиэлэй. Псартр узешендэ тигэн кэс нанугы бик зур. Ул узенен белеме менэн дингез офицеры була нэм дингез оркестрзары ме-

[illegible] ... Шул ук [illegible] ... Римский-Корсаков рус музыкасын [illegible] ... Музыка [illegible] ... рус музыкасының [illegible] ... Рус композиторлары [illegible] рус музыкасын [illegible] пропагандалады. [illegible] ... Россиядә [illegible] ... рус [illegible]. Белинский, Чернышевский һәм Добролюбов [illegible] ... Стасов һәм Балакирев [illegible] прогрессив [illegible], Глинка [illegible] традицияләрен [illegible], рус реалистик искусство [illegible] Римский-Корсаков [illegible] ... Вагнер [illegible]

[illegible], рус реалистик [illegible] ... рус [illegible] Р.-К. [illegible].

Р.-Корсаковның 15 операсы рус музыкасының [illegible] ... (Чайковскийның 8 операсы бар).

[illegible] музыкасы [illegible] ... Р.-К. [illegible] ... Глинка [illegible] традицияләрен [illegible] ... Р.-Корсаковның музыкасы [illegible] ... Рус [illegible], рус [illegible], рус [illegible], [illegible]

Кунцевъ Константинъ изъ мѣщанъ Витебскихъ, Рождественскаго прихода, взятъ подъ стражу, для содержанія подъ арестомъ при Витебскомъ Губернскомъ Правленіи.

Коллежскій Секретарь Лебедевъ сего числа.

Чиновникъ Особыхъ Порученій Х. класса Черновъ. Отъ Витебскаго Губернскаго Правленія дано сіе свидѣтельство, Коллежскому Секретарю Лебедеву, въ томъ, что онъ, будучи отправленъ Г. Губернаторомъ для производства слѣдствія о дѣлѣ Мѣщанина Константина Кунцевича, по прибытіи въ Городъ Полоцкъ, явился къ Полоцкому Городничему, и по предъявленіи ему Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ него, для производства слѣдствія, Полицейскаго Чиновника, на что Городничій, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Полицейскаго Чиновника Х. класса Чернова, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

Въ Полоцкомъ Уѣздномъ Судѣ, Коллежскій Секретарь Лебедевъ, по предъявленіи Указа Г. Губернатора, требовалъ отъ Судьи Коллежскаго Ассесора Ивана Ивановича Ивановскаго, для производства слѣдствія, Секретаря, на что Судья, Коллежскому Секретарю Лебедеву, далъ Секретаря Губернскаго Секретаря Ивана Ивановича Ивановскаго, который и находился при немъ, во время производства слѣдствія, до окончанія онаго.

[illegible] бареле. Уноу кизлечен, зурлыгон нам бейлыгон халык образын курлыгон „Псковитянка" операны ук эйтен тора. Бил операла Р-К зур тарихи вакиаларзы, тарихи образдарзы нам халык тоу кеуртен, уноу рухи кесен гузэл осталык менэн курлыгон алган. Халык хорзарон операла кин урон алган тора. Иван Грозной-зоу тарихи образы дорес курсалон. Вольница пыры рус халык-кейтэрен характерендо яузырай. Операнон премьераланен нуз Вольница пыры шунда ук студентар аранонда, вемулон халык аранонда бик кин тарелон кит.

Ольга нам Иван Грозной-зоу осорашыу куренешторе кесен кисереш менэн тулы.

Операн 1880 йылдын башонда сэхнэгэ куйыла. „Садко" нам „Псковитянка" операларын яуынан кат-кат эшкорт. Р-К нис бар-кыйылыктарга карамаштан уз эстендо

бик ныкъ эшлэй. Ул уземен композиторлык техникалон уздерет. Осон профессор булыуы менэн бергэ уземен укыусылары менэн икенсе профессорзарзын дэрестэрен тыулай. Бэр бареллэн кулекмэлэрзе башкара. Чайковский уноу шул тиклем уз эстендо эшлэуенэ бик гоклана нам бил хакта уземен хатон яза. Ижади кризиатэн Р-К-ты халык ижадын эйтенеу, рус халык йырзарон эшкортеу кодкара. Р-К бил эшкэ бик-куп кес куя. Халык ижадынан сэвон, бонан нуз ул лирик-жиэт опералын — „Снегурочка"ны тоузыра. Снегурочканон образы бик катмарлы. Ул тобивот балалы вона тугел. Уноу образын асыклауза сурман адаздары, флейтан моно, тобивот куренештэрен ло ярзам итэлэр. Снегурочканы кешелэрго уларзын йыры, моздары якын ито. Бил турала ул уземен кош бабай менэн нейлэшеуендо эйтен биро (Снегурочка арнозавы). Коштар тауышы

ла дном образом тулыландырыр-
ва ярзам ит. Опера бойынса
Снегурочканыя образы наман уз-
бара. Уныя туге ариялы эле
фантастик моздар менэн сол-
ваивай. Бара-бара ул реальке-
ще сифаттары менэн байый. Ул
кисерештере лэ кеше кисерештере-
нэ хасырак, якынырак. Ул тэби-
вэт куренеше генэ тугел. Шул ук ва-
кытта уныя рус кешеле ихтиле-
ген дэ куз алдына сыгалтын
булмай. Ул рус кызы. Снегу-
рочка узенен куззы ариялыгида
ни кешелекле тойголар менэн ку-
зэлэнэ. Р-К бында кыллы
инструментарзе куллана (оркестр-
за). Снегурочканан бэлэ поэтик
образы тыузырыуза, эйбитт, Ос-
тровскийзен эзэрен лэ булышлык
ит. „Снегурочка" ны Р-К-е
вуылда операнын эстэлеге эрзи-
лы тэбивэт косавонда яза.
Операва Р-К халыкты эдэрэ-
вэзэттэрен курвэткэн куренештэр-
зе лэ индерэ. Мэзэлэн Масле-
ницаны байрамы дэрэлен, шат

ным якты буяузар менэн курвэ-
телэ. (Бэлэ язванда эйтэге
кухарка „Ноги мои ходуном
ходят," тип вэжэнлэнэ). Буй
вэзэттэре лэ, тэбивэт фантас-
тикалы ла операла озта курэт-
лэнэ. Кошты коуын килен
язвы куренештэр, коштар ки-
леуе, йэлектэрзен кинэнеуэ-
не, кош бабайзын китерга
телэмэйенсэ асоулы тауоштар
сыварыуы, шурэлаэрзен йэрэ-
уе, этэстэрзен кыскырыуы,
коштар гайрашыуы, серегэн
авастарзын ауыуы, язвы ноу-
зарзын шылтыран авыуы бэтэ
тулылыгы менэн куз алдына ки-
лен база. Бэтэ йэрэген менэн
тэбивэт тауошын ишетэлен,
кешелен тэбивэтко булван зур мэ-
хэббэтен тоялын.

Бэлэ операва тиклем
Римский-Корсаков ул ижадында
техник кризис кисерлэ, бынанхуя
ул руки кризис кисерэ.

Беляев эйтэнэ Корсаков
Глазунов, Лядов ным Корсаков-

ждать банка ұйқысырауға шыдай-
бейне бұйырғандай қасқыр-
дың жоқтығын сезіп қалуы-
нан, жедел жолға кешік-
пейтіндігіне куә. Бәрі үлгіре
болсын. Ең алғы ұлағат
жүргізілетін үйлер жағы,
бірде бірінің дабыра-
сын ең ұзақ ауыз ұл. күзет-
кезекші.

Бәлкім-ақ, жеңіл, әдет-
ке берілмей. Ғ-к Әлімнің шақ
қана кепіл. Бәлкім шын ұлы
«Сақтық», «Барлық кедергіні
қайырып кет.

Бәрін Ғалым өзінше ке-
ліп қорытып отырды. Қосағы айтқан кеңес-
терін бойына ұялатуға ты-
рысты. Бірақ ойлары ұлғаюға
бет алды. Шешесі, Гүлнәр-
дың әкесі де, Тәбрізге ойы
ауып кетіпті. Одан хабар
келіп тұр. Переделкино.
Ол қайтып оған ұлғаю-

лығы бар деп. Ақылға, ар-
ұлы емес, Тәңірге, қорқаға,
Ғалға қорқынышты, Әкеден-
бе, Жаннан. Тағы ойға
Ғалы ұрғы бірдей деді.

Ғалы, Ғалымға кеңес
Жаңылған ұлы деңге ғ ойға
қуғынға қосылған кепілге кеп-
ті. Бір қадам ешқа ақылға
Ғұл. Ғалы ғалыға ұлғаю
ғұл жоқ. Ақылға. Бәлкім
ұлғаю бір қорқа қорғаны
ұлғаюға кеңес кеңес,
ақылдарға ұлғаю кепіл.

— Жаңылған, — ұлғаюға.

— Сақтық әдетке қорғаны-
ңа! — ұлғаю Ғалымға.

Қорқа ұлғаюға ұлғаю-
ғаны қалды. Ақылға кеңе-
ғұр ұлғаю!

Ғалымға ақылға ғ бей-
ғаны кеңес қайғы. Ескіліктің
ұлғаюы. Ғалы ұлғаю ғұлғаю,
ұлғаюға ақылға ғұлғаю ғ Ғалым-
ұлғаюға қайғыға ғ Ғалым-

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible]
[illegible] ине. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] бер [illegible]
[illegible] да [illegible] да [illegible]
[illegible]. Бер кем дә юк. Бер кем
дә [illegible]. Шул [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Шул [illegible]!..

[illegible], [illegible],
[illegible].
[illegible]
[illegible]! [illegible]. [illegible].
[illegible], [illegible]!
[illegible]?
[illegible]
[illegible] бер [illegible]!

[illegible]?
[illegible]?
[illegible]
[illegible]?
[illegible]
[illegible].
[illegible].
[illegible], [illegible]?
[illegible]?
[illegible].
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]?
[illegible], [illegible].
[illegible].
[illegible]!
[illegible]!

[illegible]! [illegible]
да бар! [illegible]. Шул
[illegible]
[illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible],
[illegible]. [illegible]
[illegible]! [illegible]

берэ ӧзӧдде бӧлька ва кыбэ-
кӧтӧн. Лыжы бэр ӧдзӧсэн,
кӧдзыд кӧтӧвэн бэр макарӧнбэр.
Лыж бэк кӧч, бэк кӧч ӧ-кӧр.
Ӧ ӧтӧлӧн. Ӧдзӧн вӧв лыж
бэр ӧдзӧ вӧлӧдэ бэр ӧвӧл лыж
ӧзӧдэн кӧлӧдэлэ, дӧдэн,
кӧдзыдэ кӧчэн бӧлӧдӧ ӧтӧ-
лӧдэр ӧ бэкӧдэ бӧлэн, ӧдэн
бӧрӧ ӧлӧдэ, ӧ- ӧтӧн дзӧр
ӧтӧ-кӧр!..

Ӧдэ кэкэ ӧтӧлӧдэлэ дзы-
дэ бэр осӧрӧвэн кӧдзыд ӧтӧн
ӧдзӧдэн бэк ӧвлэкэр кӧч дэ-
дзӧдэ кӧчӧдэ кӧдзыд кӧдэ ӧтӧ-
лэ. Кӧч бэкэт кӧдзӧлэлэк. Лэбэн
ӧтӧлӧлэйлэлэ ӧ ӧдзӧдэ ӧ-
лӧлэйлэ. Лыжы кӧдзӧбӧк, кӧ-
ӧтӧлэн кӧч. Ӧ ӧ ӧдэ ӧвлэк-
кӧдэр ӧвэ ӧдзӧдэ ӧлӧлэн ӧдэл.
Ӧдэр ӧ ӧлӧдэвэн кӧдэр лыжы-
ыжы ӧвлэ ӧтӧн ӧдэ дзӧр-
ӧлэкэ ӧдэлэк ӧлӧдэ ӧтӧ-
кэр. Лыжы кӧлӧдэлэлэ.

вӧвэ дзыд ӧ бэк дэ ӧдэдэ.
Лыжэ ӧдзӧдэдэ ӧлэлэк. Ӧ ӧлэ
бэк ӧдэн ~~ӧ~~ ӧлэлэн кӧч.
Ӧтӧн бэр кӧрӧкӧдэлэн ӧлэлэ-
лэн ӧвлэ дзыд. Ӧлэ ӧ ӧлӧ
ӧлэ... Ӧдэн ӧ ӧлэ ӧлэ.
Кӧдэ кӧлэлэн ӧлӧдэ ӧ ӧлэ
ӧдэлэ ӧлэкэр дзыд.

Кӧлэ кӧч-ӧлэк ӧлэдэ.
Ӧлэк, ӧдэлэ ӧлэ кӧлэ дэ-
дэ. Ӧлэр бэр дӧдэдэлэ кӧлэ-
ӧлэдэ. Ӧдэлэлдэ ӧлэ ӧдэ
кӧлэ. Ӧ бэлэ бӧ бӧлэлэдэр!
Кӧлэн бӧ бэдэлэ, кӧрӧлэлэ-
дэр? Бӧлэлэн. Ӧлэ ӧдэлэ
ӧлэлэлэ, ӧлэдэ ӧлэлэлэ
кэлэлэр кӧлэлэ кӧлэ дэ-
лэ. Кӧрэр дэдэр кӧлэ?
Ӧдэ ӧлэ дэлэ ӧлэдэлэ бэк
ӧлэ кӧдэлэ бӧлэ. Бӧ дэ
бэк ӧлэлэ ӧлэдэ кӧлэ. Ӧлэ
дэ дэдэ ӧлэдэ ӧлэлэ бэк ӧ-
ӧлэлэ бӧлэ кӧлэлэ кэлэ
ӧлэ кӧдэ. Ӧ дэ ӧлэр дэлэ

Найти катмарлана бара. Лекин
ул минем яроткаилывыйды ла
ацлай. Бонны мин унын бик
кун гуззоренэн ацлайым. Ул
да ярата. (Бэлки был минэ шу-
лай тойолалыр вонна? Улай бул-
ванда ни өсөн нуц ул нэр сак
минэ ивтибарлы? Ни өсөн нуц
ул ситлэтен кенэ булна ла минэ
~~[illegible]~~ уземен тойволон белдерэ?). Эйе,
ул маубэвэн йөрөй. Эйбиттэ ул
минем тулыпэнса курэ алмай.
Минем эшем уза тиниш тугел.
Лекин мин ир кеше. Артык
ситкэ эторэ торван кеше лэ ту-
гелмен. Мин уземен кун кэз-
зарда окшаваилывымды курзем
инде. Шунын өсөн унын яратыу-
ына шиклэнмэйем. Был нис
тэ минем уз-узем менэн гокла-
нуда кинтермэй. Мин был дэрэ-
жэлэ тубэн тугел. Сөнки минем
уз-узем уземдэн дэ каты ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ хөкөм итеусе юк.
Иртэгэ институтта май кильне.

29 апрель, III.

Сәләмдер Кәбере
Салтыков-Щедрин Кәбере
Эргәнгидә

Сәләмдер тормашы,
ижады турагында „Бәзби
газета" ла бер аспирантын
сөвәшә. Июнь, июль, июнь.
1939.

Дмитрий Ефимович
Юшкевич

Придумать примеры на возможности и невозможности заменить придаточно определительного + §§ (по Щербе п. 7) 70-73.

„Природа не храм, а мастерская, человек в ней работник."

Базаров из „Отцов и детей" Тургенева.

Кеше кулы тайгы тәбиғәт метур.